

BUENOS AIRES 1933-1993 V LETU BISERNEGA JUBILEJA

Slovenski gozdovi... — samo gozdovi?

duhovno

življenje

Leto 60 - Št. 5

Junij 1993

JOŽE BERANEK
(Po lastnoročnem izvirniku iste velikosti)

K sliki na strani 129: Ena od tolikih jam Kočevskega Roga, kamor so partizani metali zvezane žrtve. Sodijo, da v njej leži 1000 domobrancev.

V veri smo dobivali moč

PAVLINA DOBOVŠKOVA

Vojna med dobrim in zlim se je vedno vršila in se v večji ali manjši meri dogaja tudi danes. Pri Slovencih pa je v letih med zadnjo svetovno vojno in po njej dosegla takšne oblike, da je nujno morala roditi silo samoobrambe. Ko po letih gledamo skozi objektivno prizmo časa, se zdi takšna brezobzirna surovost pri človeku neverjetna. Omogočilo jo je le delovanje pristašev ideologije, ki je bila tuja našim ljudem. Le s prefinjeno politično špekulacijo, z že vnaprej določenimi krilaticami, s prikritimi razlagami in vabljivimi obljubami jim je uspelo, da so razdvojili Slovence, katerih del se je pridružil mednarodnim agitatorjem, ki so zato lahko pričeli z ustrahovanjem in pobijanjem sonarodnjakov, predvsem tistih, ki so živeli po krščanskem etosu. Pod zasedbo okupatorja in pod terorjem, katerega je izvajal nad nami, se je v naši domovini pričel spopad dveh ideologij, dveh svetovnih nazorov.

Slovenci smo vedno bili del zapadne evropske kulturne skupnosti, katere temelj so postavili stari Grki ter jo spoštovali in kasneje prevzeli Rimljani. Tako nastali evropski civilizaciji pa je krščanstvo doprineslo etični smisel življenja in delovanja človeka. Slovenci smo jo stoletja vsrkavali in se v njej kulturno razvijali.

Tisti, ki so preživeli žalostno pomlad leta 1945, ko se je vršil slovenski genocid, so desetletja nosili v sebi občutek nemoči, neizmerneга razočaranja in bolečih spominov. Skoro polstoletno samozatajevanje, ko jih je

vladajoča oblast imela za državljane tretje vrste, pa je v njih utrjevalo upanje, da bo v prihodnosti brezdvomno zmagala resnica. Imeli so vero in z njo upanje.

Drugi, ki smo odšli v emigracijo, smo odnesli v svet prepričanje o svojih pravih odločitvah, ko smo se uprli komunističnemu totalitarizmu. Zagovarjali smo jih s krščansko filozofijo svobode vesti in svobode posameznika. Zadnja pa je možna, če je svoboden tudi narod, kateremu le-ta pripada. Tega načela nista priznavala ne komunizem in ne nacizem, ki sta zahtevala brezpogojno pokorščino svojim voditeljem. V emigraciji nam je bilo možno hraniti se iz bogate duhovne evropske tradicije. Verujemo in upamo, zato smo bili in smo prepričani, da bo zmagala resnica, na podlagi katere se bo silobran, ki je terjal toliko žrtev, pravilno ovrednotil.

Toda po dveh letih samostojne slovenske države, kjer naj bi vladala demokracija, še nismo doživeli, da bi bil nekdanji titoistični režim uradno obsojen, še manj pa, da bi strahotni pokol sonarodnjakov obravnavalo sodišče. Najmanj pa je ugotovljeno, kdo je bil začetnik revolucije in njenih ciljev — in s tem razkola Slovencev v minulih letih.

Kako globoko se je levičarska ideologija polastila slovenske duše, so pokazale zadnje volitve, kjer desnica ni zmogla postaviti skupnih predstavnikov in kjer je bil bivši komunist izvoljen s tako veliko večino za predsednika države.

Živimo v dobi postkomunizma in že je poteklo pol

stoletja, odkar so pričele padati prve žrtve. V junijskih in julijskih dnevih bodo njihovi grobovi zagoreli v soju prižganih sveč. Zasuti bodo s pomladanskim cvetjem in ob njih se bodo brale sv. maše za blagi pokoj njihovih duš. Ob njih bodo stale še nekatere matere in žene nečloveško pobitih. Vedno manj jih je. Tudi med nami v zdomstvu je vedno manj živih, ki smo od blizu doživljali tragične junijske dni ali ki smo videli zmučene slovenske vojake.

Pravijo, da čas zaceli ali vsaj ublaži rane. Ne verjamem, da bo rana materinega ali ženinega srca manj boleča kakor pred leti, ko bo letos prižigala svečo svojemu sinu ali možu. Bolest je v teh dolgih letih tako prevzela njeno bit, da je postala večna spremljevalka njenega življenja.

Med našo skupnost prihaja zadnje čase vedno več preučevalcev slovenskega „čudeža pod Južnim križem“. Objavljajo svoje izsledke in ugotovitve. Vendar se mi zdi težko, da bi kdo — tudi pri najboljši volji — zmozel doumeti bolečino našega kmeta, ki je zapustil svojo domačijo in odšel na tuje, da si je rešil golo življenje. Kdor pozna navezanost naših ljudi na slovensko zemljo, bo morda lahko samo slutil obup naše kmečke matere, ko je morala zapustiti njive, na katerih je zrastle in katere je obdelovala s tolikšno ljubeznijo. Še težje bo pravilno podati čustva žena in mater, katerim so bili odzvati, nato pa nečloveško strpinčeni in pomorjeni otroci in možje. Mnogo jih je ostalo po vojni samih v domovini; uničeno so imele družinsko življenje in mnogokrat so jih oropali vseh materialnih dobrin. Posmehovali so se jim — tudi otroci so

večkrat morali prenašati pikre opazke. Kljub temu so matere zmogle vzgojiti otroke tako, da danes lahko zagovarjajo krščanske vrednote. Kje so dobivale moč, da so vso dolgo dobo vztrajale, če ne v veri v Boga?

Težko je razumeti stiske družinskih očetov, ko je bilo treba v drugi deželi graditi streho za novi dom, pri tem pa hraniti in šolati otroke, ki so se le s težavo vživljali v nove kraje, drugo mentaliteto prebivalcev, drugačne navade in drug jezik. Koliko razočaranj so doživljali možje in očetje, predvsem intelektualci, ko so iskali službe! Čestokrat so morali prevzeti povsem drug poklic, kakor je bil tisti, za katerega so se izšolali doma! Dokler delodajalci v novi deželi niso spoznali njihovih zmožnosti, je večina naših priznanih mož morala prijeti za vsako delo, če so hoteli preživeti svoje družine. Potrebno je bilo veliko notranjega ponosa in samozavesti, da so vztrajali! Ker so bili verni, so zaupali v Božjo pomoč, in predvsem, ker so bili prepričani, da so ravnali prav, ko so zagovarjali svoj krščanski svetovni nazor, so vsak dan sproti dobivali moč, da so premagovali težave, katere so jih obdajale.

Preučujejo nas, toda globino naših čustev bodo težko razumeli.

Bog je z našo emigracijo imel svoje posebne namene: poleg brezmejnih bolečin nam je dopustil vero in z njo prepričanje, da bo resnica premagala zmoto in s tem pripomogla k slovenskemu preporodu.

Slovenska vojska, ki počiva v Rogu, na Teharjah in po vsej Sloveniji, nam je zato porok.

Št. Jurij pri Grosupljem. 24. oktobra 1992 so na pokopališču slovesno odkrili in blagoslovili spomenik zamočlanim (pobitim od partizanov), ki so ga dali narediti in postaviti svojci žrtev.

GROBOVI TEH NISO PO
TVOJI VOLJI, GOSPOD.
IN NJIH SMRT NI PO
TVOJI ZAMISLI.
PRIM. IZ 38.18

UMORJENI IN PADLI

BEDENČIČ ANTON
DEBELAK Marija
DOBLEKAR ANTON
IN JOŽE
DREMELJ JANEZ
FURLAN IVAN
GAČNIK JOŽE
GALE JAKOB
GORŠIČ STANE
GRIS ANTON
GRUDEN JOŽE
HRIBAR ANTON
JAKOPIN - STARŠA
IN 4 OTROCI
JANEŽIČ TINE
JAVORNIK ANTON
JERSIN FRANČ
KADUNC ANTON
KADUNC ALOJZ
KANILLO ALOJZ
KOCMAN STANE
KOCMAN TINE
IN PETER
KOSČAK ALOJZ
IN JOŽE
KRALJIČ ANTON
IN JOŽE
MEHLE CIRIL
IN IVAN
IN JOŽE
MESOJEDEC ALOJZ
IN JOŽE
MOHAR JOŽE
OGRIČIČ CIRIL
IN LUDVIK
PODŽAJ ANTON
REBOJ JANEZ
SKUBIČ ALOJZ

Svoboda je tam, kjer se sprašujejo, kaj je dobro in kaj je zlo

JUSTIN STANOVNIK
v Kočevskem Rogu 5. julija 1992

Tam ob cesti, nedaleč od Roškega križa, so vas pozdravile tri zastave: državna, narodna in žalna. Na trojen način se namreč spominjamo ljudi, ki smo za njihove duše prišli molit in ki smo se njihovemu življenju prišli poklonit.

Na častnem mestu je tam najprej zastava slovenske države. To je zato, ker bo zgodovina nekoč, ko se bodo razkadile sedanje megle, vpisala v temelje naše države tudi imena vojakov slovenskega protikomunističnega upora. Ko se bo obrisalo sedanje nebo, bo pred vsemi stala tale neovrgljiva resnica: domobranska vojska je bila vojska naroda, ki jo je v odsotnosti države narodova volja ustvarila iz sebe, da bi branila njegovo svobodo in njegovo kulturo.

Druga od zastav, ki tam visijo, je slovenska narodna zastava. To je zaradi čiste zvestobe ljudi, ki se jih danes spominjamo. Čisto srce, čista zastava. Ničesar drugega niso hoteli kot to, da se obvaruje, kar je ta narod utemeljevalo tisoč let: Bog — narod — domovina. Možje in fantje, ki so vstopali v čete in bataljone te vojske, so rastle iz svobodnjaške tradicije. Zakaj slovenski človek je bil, čeprav ni imel lastne in samostojne države, svoboden človek. Zakaj je bil svoboden človek? Zato, ker je imel svojo kulturo: imel je svoj jezik in ga cenil, imel je svojo vero in jo cenil, imel je svojo zemljo in jo cenil, imel je svoje navade in jih cenil, imel je svojo domovino in jo ljubil. Zavedal se je slovenski človek svojih korenin in vedel, da iz njih prihaja moč za njegov obstoj. Slovenski domobranec ni pripenjal na svojo zastavo nobenih znakov, ne zvezde pa tudi ne križa, boril se je za tako zastavo, kakršno je ustvarila zgodovina njegovega naroda.

Tretja zastava, ki ste jo zagledali, ko ste vstopili na ta kraj, je črna žalna zastava. Ob svetlih barvah narodove samozvesti, ponosa in upanja, tam pri Roškem križu pada tudi ozki črni trak žalosti. Tu je bil namreč pokošen, ne pokošen, potlačen in pohojen je bil prelepi pisani travnik slovenske mladosti. Če bi izračunali povprečje njihovih let, bi se ustavili pri dvaindvajsetih, triindvajsetih letih. Ponos koliko mater, upanje koliko očetov, tiha sreča koliko deklet je šla v nič v tistih apokaliptičnih desetih junijskih dneh! Zato, ki hodiš po tem kraju, hodi s sklonjeno glavo in v tišini: zaradi uničenega ponosa, zaradi ubitega upanja, zaradi strte sreče.

Ne samo žalost, tudi tesnoba pa nas prevzame, če

pomislimo na prihodnost tega malega naroda: Kakšna rana je bila zasekana v koreninah njegovega drevesa. Ljudje, ali ste kdaj pomislili, ali ste se kdaj spraševali, kje je petnajst tisoč družin, petnajst tisoč študentov žive narodove in človeške energije?

Kam so vsi vojaki šli, kdaj bomo zvedeli? Če bi stali v koloni od Kopra prek Ljubljane do Maribora, bi bila razdalja med enim in drugim manj kot dvajset metrov. In sedaj pojdite v mislih peš mimo te kolone, od kraja do kraja hodite počasi in nobenega ne izpustite in polagoma bo v nas rastle spoznanje, če ga boste mogli nositi, kako neznanstvo velika smrt je to bila. In razumeli boste, zakaj poleg državne in narodne visi v Rogu tudi žalna zastava. In vedno manj boste razumeli, da govorijo, kakor govorijo, ljudje, ki so sokrivi tega zločina.

S sklonjeno glavo in v tišini se sme torej hoditi po tem kraju. A na državno in narodno zastavo nikakor ne smemo pozabiti. Zakaj ljudje, katerih kosti izginevajo pod to zemljo, so dali svoja življenja za slovensko politično samostojnost in kulturno samobitnost. Vsi, ki imamo tu svojega človeka, in tisti, ki ga nimate, vsi lahko gremo domov potolaženi: očiščeni, svobodni, lahki. Ljudje, ki smo na njihov grob prišli molit — prišli smo na en kraj, mislimo pa na vse druge kraje — vsi ti ljudje so živeli in umrli za častne stvari. Samo ena stvar je namreč resnična in en stavek velja do zadnje pike: umrli so zato, ker so hoteli, da slovenski narod ostane v polju evropske omike.

Kočevski Rog lahko postane torej izvor velike energije naše politične in duhovne obnove. Kakor mogočen val naj gre od tod po vsej deželi misel slovenskega preroda. Naj se dotakne vseh ljudi dobre volje ideja nove svobode. Svoboda namreč ni v tem, da greš, kamor hočeš, da imaš potno dovoljenje za tuje dežele. Svoboda ni v nogah, svoboda je v glavi. Svoboda je v tem, kjer nastaja vprašanje, kaj je prav in kaj ni prav, kaj je dobro in kaj je zlo. Samo ljudje, ki nosijo v sebi to svobodo, ki je razločevanje dobrega in zlega, bodo lahko ustvarjalci, vsake druge svobode. Samo ti ljudje bodo lahko graditelji novega slovenskega sveta, v katerem bo ena beseda in eno politično načelo nad vsemi drugimi: spoštovanje in naklonjenost do človeka. Junaki, ki se jih danes spominjamo in jih slavimo, nam naročajo, naj s to mislijo odide-mo osvajat slovenski svet.

Pisatelj Alojz Rebula o Kočevskem Rogu

Ljubljanska televizija je 1. junija 1992 uvrstila v svoj spored film **Za resnični konec vojne**, dokumentarec o Rogu. V njem je Filip Robar Dorin podoživel povojni holokavst, pomor domobrancev, najhujši zločin in največjo tragedijo v zgodovini slovenskega naroda.

Ob njem je pisatelj Rebula napisal v Družini (14.6.92) članek **OB NEKEM DOKUMENTARCU**, ki ga ponatiskujemo.

Poldruga ura groze: tako je mogoče označiti dokumentarec, ki ga je 1. junija oddajala ljubljanska televizija v večernem programu.

Bolj kot z „konec vojne“, kakor ga je napovedoval program, je šlo za slovenski holokavst. Za dogajanje, zaradi katerega Kočevski Rog danes spreminja svoj pomen: Iz zemljepisnega pojma gozdnega masiva postaja metafora za največje grozodejstvo v slovenski zgodovini od nasilne napreje.

Gledalcem seveda ni bilo postreženo samo z grozo. Vanjo se je ukradlo še marsikaj: na primer — nekako skozi zobe precejen — nasmešek vestalke VOSA Zdenke Kidrič (ki pa je filmu odrekla intervju, kakor sta ga odrekla Vida Tomšič in Mitja Ribičič, ta po začetni obljubi; kakšnega stavka se je znebil Ivan Maček). Na začetku pa jim je bil naklonjen celo humorističen moment.

„Pokol vrnencev s Koroškega je bil zunaj konteksta tedanjega vojaškega dogajanja: bil je tako rekoč grozljiv tujek, ki se je nerazumljivo vrnil v sporazumevanje med jugoslovansko vojsko in zahodnimi zavezniki. Skratka: tista grozodejstva so bila neka strašna nenormalnost...“

To je — povedano po spominu —, kar je povedal humorist.

Med zgodovinarji so seveda tudi humoristi, a ta ni bil zgodovinar. Bil je nekdo, ki se je revolucije ne samo udeležil, ampak se celo kot partizanski častnik na Koroškem spoznaval z angleškim generalom o izročitvi domobrancev.

Tudi Slovenec, ki bi se danes spustil z Lune, bi lahko vprašal tistega doktorja prava: kaj pa ono pijano prelivanje krvi v letu 1942 — je bilo tudi tisto „zunaj konteksta“ revolucije? Kaj pa prepoved vsake ilegale zunaj OF? Kaj pa ono zlata vredno Kardeljevo navodilo o streljanju duhovnikov, intelektualcev in „kulakov“? Kaj pa umor takšnega domoljuba, kot je bil dr. Ehrlich?

Še vrabcem po Sloveniji je prišlo v zavest, da to, kar si je KPS privoščila na telesu našega naroda, še malo ni bilo „zunaj konteksta“ leninizma. Kočevski Rog je bil samo leninizem, izpeljan v svoji doslednosti. Kupola nad jezerom krvi, pretočene med revolucije. Vrhunski dokaz, do kam pride človek, ki je zavrgel Boga in njegov zakon.

Povojni pokoli nikakor niso bili zunaj konteksta dotedanjega ravnanja KPS. Bili so zunaj konteksta človeškosti in civilizacije,

kakor je bila partija sama zunaj obeh: ne zunaj normalnosti, ki sta jo vpeljala Lenin in Stalin.

Poldrugourn oddaja o dogajanju, ki naj bi bilo ostalo za vse večne čase prikrto.

A božji mlini so zmelili veliki tabú in ga razgrnili pred oči dveh milijonov Slovencev. V dokončno potešitev? Kristjani že ne.

Kristjan pričakuje še neko drugo, nemerno večje mletje, na ekranu neke kozmične televizije. Mletje, ob katerem bodo brezna v Kočevskem Rogu eksplodirala in bodo, v mladi nesmrtnosti, vstali tisti, ki so umirali v njih, moleč za svoje morilce.

Nekdo — najljubši izmed Kristusovih učencev — je to že videl in tudi zapisal:

„...Zatem se mi je prikazala velika množica... Stali so pred prestolom in pred Jagnjetom, ogrnjeni v bela oblačila, v rokah pa so držali palme... Tedaj je spregovoril nekdo izmed starešin in rekel: „Tile, ki so ogrnjeni v bela oblačila, kdo so in

odkod so prišli?“ Rekel sem mu: „Gospod, ti veš.“ On pa mi je rekel: „To so tisti, ki so prišli iz velike bridkosti in so oprali svoja oblačila ter jih očistili z Jagnjetovo krvjo... Ne bodo več lačni in ne bodo več žejni in nič več jih ne bo žgalo sonce... Zakaj Jagnje, ki stoji na sredi pred prestolom, jih bo paslo in jih vodilo k izviru živih voda; in Bog bo obrisal vse solze z njihovih oči...“ (Raz. 7. 9-17).

In solze z oči deset tisoč slovenskih mater, žena, otrok, zaročenk...

Slovenski kristjan more skozi Kočevski Rog samo z Razodetjem v rokah...

Škofu Rožmanu priznanje in čast!

Uredništvo DŽ je prejelo naslednjo pobudo, katero v celoti podpira. Upamo, da bodo besede pisca iz Evrope, ki je bralec DŽ in katerega ime ter naslov sta znana uredništvu, naletele na razumevanje in da poziv ne bo utonil v brezbrzičnosti.

Razveseljivo bi bilo, da bi se različne veje organizirane zdomske skupnosti pogumno in velikodušno odzvale pobudi, ki je del našega poslanstva.

V naslednjem pismu so izpuščeni uvodni in zaključni odstavki z zasebno vsebino.

„Razlog mojega pisma je ta.

Poglar var naše male državnice je obiskal sv. očeta. Povabil ga je, kakor se spodobi, da obiše našo deželo. Pa-pež rad ustreže povabilom, ker ve, da bo to v korist Cerkve.

Toda pred obiskom bi morala slovenska vlada izpolniti nekatere pogo-je. Za to pa morate poskrbeti vi, pre-gnanci. Drugi ne bo nihče. Sedaj je končno prilika, da se sliši vaš glas. Ne molčite! Razpišite se! Zakričite!

Za kaj gre?

1. Škofu Rožmanu se mora vrniti čast.
2. Njegovi posmrtni ostanki se

morajo prepeljati v ljubljansko stol-nico.

3. V Sloveniji naj se izda njegov življenjepis.

To je za Cerkev na Slovenskem zelo važno. Dvignite svoj glas! Zavze-mite se vsaj vi za škofa-trpina.

Zberite, če je potrebno, podpise, in zahtevajte, da sv. oče prej ne obiše Slovenije, dokler se ne popravijo te krivice. To je priložnost, da se pospeši ta korak. Pošteni in verni Slovenci vam bodo hvaležni.

Zavzemite se za škofa mučenca in vašega sotrpina. Z vami je delil grenkobo tujine in ponižanja. Vi niste zato samo poklicani, temveč je vaša sveta dolžnost, da Cerkev na Slovens-kem končno že stopi na delo, da vrne čast svojemu nekdanjemu nadpastir-ju.

Hrvati bodo danes, jutri imeli Ste-pinca na oltarju. Madžari so svojega „primasa“ vrnili domov. Ukrajinci so svojega Slipyja prepeljali domov. Samo ljubljanski škof Gregorij Rož-man naj še naprej kot „izdajalec slo-venskega naroda“ počiva v tujini in nosi ta sramotni naslov. Od vas veliko zavis, da se popravi ta krivica. Posre-dujte pri Svetem sedežu in doma se bo pokrenilo. Drugače bo še dolgo ostal „status quo“. Čemu? Zakaj?“

Osebna in skupinska pisma iz zdo-mstva v smislu gornje pobude naj bodo pisana spoštljivo ter naslovljena tako na osebno tajništvo svetega očeta Janeza Pavla II. v Vatikanu kakor na zunanje ministrstvo Republike Slovenije.

TVOJ VEČNI PRAV

Ivan Korošec

Rad bi do dna zajel
opojnost grenke čaše,
da bi doumel smisel dni,
ki Si mi jih podaril.
Da bi spoznal
Tvoj večni prav,
ko si groze mučeništva me otel.

Povej mi, Bog ljubezni,
naj bom Tvoj klicar
ali maščevalec,
veliki duhovnik
ali skrit menih?

Daj spoznanja mi, moči,
da življenja smisel dni
le v Tvoji je postavi:
„Vedno in povsod —
nad vsemi
najvišja je LJUBEZEN.“

Prah sem
pod Tvojimi stopali,
list v vetru časa,
pohojen cvet v travi,
vendar sem in bom,
ker življenje Tvoj je dar;
nihče in nič
ga ne uniči.

Še, ko me več ne bo,
ko v Tebi bom zaspal,
bom živel —
v presnovi dozorenja
za Tvoj VEČNI PRAV.

Drugačni, a boljši

DR. JULIJ SAVELLI

Vsaka obletnica naših Domov je dan, ko ob zadovoljstvu nad opravljenim delom upremo pogled tudi v bodočnost, ki si jo želimo lepo in zaradi katere smo Domove gradili in poživljali v njih naše slovensko delo. Je tudi dan, ko si dajemo novega poguma za vztrajanje pri delu in za njega dopolnjevanje. Naj bi bil tudi dan nekakšne naše skupne letne velikonočne spovedi, v kateri si skupno izprašamo vest, da ugotovimo, če smo kje, kdaj in kako morda kaj pogrešili ali opustili. Ob spoznanju in priznanju napak pa naredimo trden sklep za naše bodoče skupno življenje.

Mnogi med tu navzočimi smo v zadnjih dveh letih obiskali domovino. Ob veselju nad njeno osvoboditvijo in osamosvojitvijo smo hoteli biti žive priče njenega stanja sedaj, ko vstopa v novo življenje. Vzhičeni smo bili, ko smo ugotavljali, da je naša domovina še vedno lepa, večno in čudovito lepa, kot jo je ustvaril Bog, da bi srečni ljudje prebivali v njej. Gledali smo, občudovali, skušali doumeti. Razmišljali smo. Joj, koliko snovi za razmišljanje!

In smo se vračali. Zadovoljni, da smo bili spet doma, a vendar ne tako srečni, kot bi si želeli biti ob zavesti, da je ta naša domovina spet svobodna. V nas je ostal grenak priokus: drugače je sedaj doma. Vsak po svoje bi lahko naštevali drugačnosti, ki smo jih čutili, vsak jih je po svoje doživljal in občutil. A vsem je kanila grenka kaplja pelina v dušo. Naš človek doma se je v mnogočem spremenil in v mnogočem bi ga skoro ne mogli več spoznati. Z njim pa se je spremenil tudi njegov odnos do vseh dogajanj in do Boga. Ob spremembi odnosa do Boga se mu je spremenil tudi odnos do bližnjega.

V luči teh opazovanj in ugotovitev prihajamo do zaključka, da se našemu delu v bodočnosti pridružujejo nove naloge in da bodo tiste, ki smo jih imeli doslej, zahte-

vale od nas več truda in naporov.

Ob ugotovitvi vsega nedokončanega ali opuščenega, pa ob pojavu novih nalog, se nam mora poroditi en sam osnovni in nujni sklep: **BITI MORAMO BOLJŠI!**

Človek, ki ne napreduje, nazaduje. Kdor se z doseženim zadovolji, razsipa, ker uživa sadove, a pozablja na bodočnost in na bližnjega. Bodimo torej boljši! Ta „boljši“ pojmem v dveh smereh: osebno in v primerjavi z drugimi. Predvsem skrbimo za svoje osebno izpopolnjevanje. Bodimo boljši v vsakem pogledu: boljši kristjani, boljši očetje in matere, boljši otroci, boljši delavci in podjetniki, boljši do bližnjega in do skupnosti, boljši Slovenci in tudi boljši Argentinci. Pot do popolnosti nima konca, le zelo redki se približajo cilju. Ob primerjanju z drugimi bodimo tudi boljši; ne farizejsko, ampak iz živega občutka potrebe in dolžnosti, da postanemo boljši kot so drugi. Če le moremo, tudi drugim pomagajmo, da bodo boljši. Tekmujmo v tem, kdo bo boljši. Ne v tvarnem, ampak v duhovnem in človečanskem pogledu.

Skrbimo pa tudi, da bomo boljši v skupnosti, pri našem skupnem delu, v naših skupnih prizadevanjih. Vsak od nas je delček skupnosti, zato mora biti tudi njen sodelavec. Brezbrižnost za skupno delo ne sme najti mesta med nami. Na kateremkoli skupnem področju sodelujmo, a sodelujmo vsi!

Zato sklenimo:

Stopnjevali bomo našo zavzetost za zdravo družinsko življenje. Le zdrava družina je zdrava celica naroda. V urejenem zakonskem življenju bomo še naprej porajali narodu mlade sile za njegovo zdravo rast.

Še bolj bomo skrbeli za naše šole, ki bodo ob zdravih družinah kreпка opora pri vzgoji bodočih rodov.

Ohranjali bomo v sebi živo našo slovensko zavest. Zavest, da smo rod, ki raste iz žrtev in krvi naših prednikov, nam bodi v ponos; vera

in osebna poštenost pa temelj vsega našega življenja.

Ljubimo svoj materinski jezik in si ga izpopolnujemo s slovenskim branjem. Naši predniki so nekoč po težkem dnevnem delu ob gorečih trskah ali ob medli luči sveč brali knjige. Naj nam ne bodo knjižne police le okras naših stanovanj. Bodimo boljši!

Naša narodna pesem mora med nami živeti in se ohranjevati! Ali še znamo po domače zapeti, kot so prepevali fantje na vasi ali vesela zbrana družba? Zavedajmo se: Naša mladina ne bo več naša, če ne bo slovensko govorila, slovensko molila in slovensko pela. Mi pa bomo sokrivci, če do tega pride. Če smo doslej v tem pogledu kaj opustili, bodimo odslej boljši.

Proti uživaželjnosti in lagodnemu življenju, ki ne le doma, ampak tudi med nami veljata kot cenjeni in iskani vrednoti, postavimo našo trdno voljo po vztrajnem nadaljevanju graditve naše skupnosti na naših idealih. Ne strašimo se žrtev za to! Iz žrtev so zrastle naši Domovi, z žrtvami vzgajajo naše šole. Z žrtvami in skupnimi naporji se je ustvaril „argentinski čudež“. Trmasto in zagrizeno vztrajajmo pri tem delu! Moramo biti še boljši! Bojmo pa se, da nas hvale ne bi prevzele in uspavale. V tem primeru bi se naša pot nagnila navzdol in kmalu bi samo obujali spomine na nekdanje lepe dni.

Zato vztrajajmo! Vztrajajmo v zavesti, da smo to dolžni našim dedom in tistim, ki so se borili in dali življenje za naše ideale. To pričakuje od nas tudi poštene del našega naroda doma, ki je po krivdi propadlega sistema in njegovih zločinskih voditeljev prišel do današnjega moralnega stanja. Verujemo v zdrave sile našega naroda, ki ga bodo usmerile iz sedanjega idejnega labirinta na pot, ki bo vodila v svetlejšo prihodnost, ki jo narod zasluži. Nam pa ostane podvojeno delo za naš narodni obstoj v tujini, da bomo napredovali, da bomo še naprej predmet občudovanja in priznanja in lep zgled domovini. Naj nas ne motijo izjave tistih, ki nam očitajo, da smo zaostali in da nas je čas povozil. Čas bo povozil nje, mi pa ostanimo to, kar smo bili. Čeprav drugačni, a prav v tej drugačnosti boljši.

Najino izkustvo v Sloveniji

Po poldrugem letu bivanja v Sloveniji sta prišla obiskat starše in sorodnike mlada zakonca prof. Pavlinka Korošec-Kocmur in Boštjan Kocmur. Naprosili smo ju, da bralcem DŽ poveste svoje vtise o življenju v domovini njunih staršev.

Kako sta doživljala Slovenijo ob prihodu in kasneje?

Pavlinka: Lahko rečeva, da sva doživela mnogo novega, zlasti v prvem letu, ko sva sistematično spoznavala Slovenijo in Slovence.

Ganljiva, nepozabna so romanja v Kočevski Rog, v Teharje, k Brezarjevemu breznu, po poteh vetrinjske tragedije; vsa ta romanja nam pričajo o vzroku, zaradi katerega se nisva rodila v Sloveniji.

Doživetje je tudi, ko obiščeš družinski grob, zlasti na vse svete. Zanimiv je odnos do smrti, tako drugačen od argentinskega: Biti ob petih popoldne (ko je že noč) na pokopališču, ko so vse svečke prižgane ob šopkih na grobovih. Napolni te notranji mir. Ali ko pride iz cerkve duhovnik, da zmoli za vse rajne in so vsi sorodniki zbrani ob grobu svojcev — celo komunisti.

Prelepa je Ljubljana, ko se pripravljajo na decembrske praznike: na sv. Miklavža, božič, novo leto — vsa okrašena in v lučkah kot v Disnejevi risanki. Ali ko se trgovine napolnijo s smrekami za božič, z butaricami za cvetno nedeljo.

Toplo pri srcu ti je, ko zagledaš prvič snežinke, ko vse postaja pobejleno z mehko odejo, ali ko te sorodniki učijo, kaj je ivje, sren, poledica, ledene sveče itd.

Imaš občutek, da moraš kar naenkrat nadoknaditi vse, za kar si bil prikrajšan, in se kepaš, delaš sneženega moža, sankas. V jeseni greš v gozd po kostanj. Spomladi trgaš prve rože — teloh, zvončke, trobentice, poleti gobe, jagode... Delaš vse tisto, kar so ti starši pravili, da so delali kot otroci.

Najbolj zanimivo v začetku je to, da vsi govorijo slovensko, da se voziš v

avtobusu na fakulteto in po radiu poslušas Avsenike. Zanimivo je tudi, da je konec šole, pridejo izpiti, vročina, sadje, začetek počitnic, božiča pa nikler, ker je julij!

Najin začetek je bil res doživet, ker sva živela v gozdu ob Savi. Prvo noč, ko sva se vračala domov iz službe, sem imela občutek, kot da mi bo nekdo skočil za vrat. Potem pa začneš občudovati tisti gozd — tisočbarvni v jeseni, ves bel pozimi, poln gozdnih cvetic spomladi...

Tudi ljudje so zelo zanimivi. Stalno ti stojijo ob strani, čeprav tega ne dokažejo, vsaj z „argentinskimi očmi“ tega ne opaziš. Zato se zdi, da so bolj zaprti.

Boštjan: Prišla sva s Pavlinko v Slovenijo za čas, ko se je Slovenija osamosvajala. To je bilo pretresljivo obdobje, kar se doživljajev tiče. Razglas osamosvojitve, napad jugoslovanske armije, vojna, nevarno stanje in odhod napadalcev. Vzporedno s temi globokimi doživljaji sva si morala z ženo preskrbeti način preživetja. Vpisana sva bila pri prvem razpisu štipendij za otroke politične emigracije. Zagotovila sva si dva meseca v Modestovem domu v Celovcu, kjer sva pomagala pri tečajih nemščine za tujce. Prvega septembra 1991 je Pavlinka dobila delo kot korektorica pri časopisu Slovenec. V oktobru je nama bila odobrena štipendija na filozofski fakulteti. Po nasvetu predstojnice se je Pavlinka odločila za redni študij slavistike. Po končanem trimesečnem podiplomskem tečaju sem se redno zaposlil pri Slovencu, Pavlinka pa je prevzela nekaj ur na Poljanski gimnaziji za poučevanje španščine. Ves ta čas sva stanovala pri sorodnikih v Gamelnjah ob Savi, ki se zelo prizadevata za vrnitev izseljencev v domovino. Šele meseca maja 1992 sva uspela s Pavlinko najeti stanovanje za Bežigra-

dom, na kar se je za naju pričelo bolj normalno življenje.

Kdo je vama šel na roko?

Boštjan: Časopis Slovenec, na splošno Peterletova vlada, predvsem pa ljudje v Izvršnem svetu mesta Ljubljane.

Pavlinka: Posebno še sorodniki in prijatelji staršev — zdelo se nama je, kot da bi se poznali že mnoga leta. Na filozofski fakulteti so bili zelo pozorni z nama. Tudi Narodni demokrati si zelo prizadevajo za vrnitev Slovencev.

V čem vidita pozitivne dosežke demokratizacije Slovenije?

Pavlinka: V svobodi govora — kljub prisluškovanju telefonskim pogovorom, lahko rečemo, kar hočemo — čeprav je včasih (ali celo mnogokrat) zelo težko ali nemogoče objaviti kak članek.

Popustila je birokracija za ugotavljanje državljanstva, celo zakon je nekako spremenjen.

Boštjan: Vidna je neka sprostitiv v izražanju idej. V časopisu Slovenec so pod Peterletovo vlado ljudje veliko pisali, posebno v pismih bralcev. To je časopisu omogočilo v nekaj mesecih večjo naklado. Ta proces se je zaustavil ob koncu leta, kjer so se pričele izvajati restrikcije. Po drugi strani vedno več ljudi sodeluje v politiki in se udeležujejo okroglih miz.

Kaj je ostalo še od kadrov prejšnjega režima?

Boštjan: Občutno prisotnost teh kadrov je videti skoraj na vseh ključnih

Dalje na strani 140

OB 60-LETNICI

Slovenskega dušnega pastirstva v Argentini

ALOJZI STARC

ŠTIRI DOBE: POGLED V PRETEKLOST IN PRIHODNOST

Za veliko noč leta 1933 je prišel med Slovence, ki so se naseljevali v Argentini v majhnih skupinah od leta 1878 pa do prve svetovne vojne 1914 in v množičnem priseljevanju od leta 1924, pravijo, da jih je bilo okrog 22.000. Jože Kastelic (1898-1940), prvi dušni pastir.

Letos poteka tako 60 let, odkar obstaja med Slovenci v Argentini redno dušno pastirstvo. Priložnost, da v glavnih potezah pregledamo prehojeno pot, se kratko ustavimo v sedanjosti in se bežno ozremo v bodočnost.

PRVA DOBA: DELO V KAMNOLOMU

Čas od leta 1933 pa do leta 1948 lahko imenujemo dobo dela v kamnolomu. To zaradi več razlogov. Dolga leta ni bilo med naseljenimi Slovenci v Argentini nobenega slovenskega duhovnika, kar je nujno imelo usodne posledice. Edina izjema je bil Anton Merkun (rojen 1876), doma iz Iga, takrat župnik v Homcu in pozneje Dobrepoljah, ki je prišel v Argentino leta 1926 za nekaj mesecev. Tisoči in tisoči Slovencev, v glavnem iz Primorske, deloma pa tudi iz Prekmurja in od drugod, so živeli po vsej Argentini. Stiki so bili tako silno otežkočeni. Gospodarske ramere so bile zelo hude. Argentina je bila do Mednarodnega evharističnega kongresa, ki je bil v Buenos Airesu leta 1934, skoraj misijonska dežela. Za vse slovenske priseljence je bil prva leta samo Jože Kastelic, leta 1936 se mu je pridružil Janez Hladnik (1902-1965) in nekaj časa še David Doktorič (roj. 1887).

Kljub vsem težavam sta Jože Kastelic in Janez Hladnik oblikovala dve verski središči, eno na Paternalu v Buenos Airesu, drugo pa v Avellanedi. Jože Kastelic je takoj ob prihodu, leta 1933, začel izdajati versko revijo „Duhovno življenje“, ki še danes izhaja. Janez Hladnik pa je ustanovil Bratovščino živega rožnega venca. Oba sta z misijonsko požrtvo-

ANTON OREHAR

valnostjo obiskovala rojake od severa do juga velike države. Verska romanja, tako v Luján v letih 1934, 1936, 1937, 1939 in 1945, kot tudi v Lourdes, k pompejski Materi božji v Buenos Airesu in k svetemu Antonu v Padovo, pri glavnem mestu, in še kam, so bili svetli dnevi dušnopastirske dejavnosti. Lepi prazniki so še bili: birna slovenskih otrok, nova maša slovenskega salezijanca Vladimirja Zmeta (1938), sedaj župnika v pokoju v Sloveniji, srebrna maša Davida Doktoriča (1936), verskodružabne prireditve revije Duhovno življenje in še kaj.

Nenadna smrt Jožeta Kastelica 8. marca 1940 pod vrhom Aconcague (6985 m) in druga svetovna vojna ter komunistična revolucija v Sloveniji pa so napornemu dušnopastirskemu delu prilile še znatno mero grenkega pelina. Končno pa ne smemo pozabiti, da je bilo dušnopastirsko delo odvisno samo od dobre volje posameznikov. Janez Hladnik, velik dobrotnik slovenskih političnih beguncev, je bil za vse sam. Njegova pisarna je bila aktovka, njegov dom pri tej ali oni cerkvi, tako pri sv. Antonu, na Floresu in pri sveti Rozi, kjer so bile nekaj-

krat slovenske polnočnice.

DRUGA DOBA: ROJSTVO VERSKIH OBČESTEV

V drugi dobi, v času naseljevanja slovenskih političnih beguncev, v letih 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, so nastala slovenska verska občestva na več krajih, tako v Capitalu, Ramos Mejiji, San Martinu, Floridi, Lanusu, San Justu, Mendoci, Córdobi, Miramaru in Mar del Plati. Tem so se pozneje še pridružila v Castelarju, Villa Devoto, Berazateguiju, Rosariu, San Luisu, Tucumanu in v Bariločah.

Nastanku verskih občestev je botrovala tudi papeška konstitucija „Begunska družina“ z dne 2. avgusta 1952. Po tej veliki listini za begunce, zdomce in izseljence je bil Anton Orehar imenovan za direktorja slovenskega dušnega pastirstva v Argentini, duhovniki, ki so med slovenskimi izseljenci delovali, pa so uradno postali izseljenski misijonarji.

K življenju slovenskih verskih občestev so odločilno pripomogli številni dejavniki, tako osrednje društvo Zedinjena Slovenija (1948), slovenski šolski tečaji, kjer so se zbirali in oblikovali naši otroci, nadalje mladinske, tako verske in katoliške organizacije, druge organizacije in ustanove. Velik delež pri nastanku naših verskih občestev ter vse naše skupnosti v Argentini ima seveda naša tiskana beseda, tako že prej omenjena verska revija Duhovno življenje, ki je v letu 1949 dobila novo obliko in poglobljeno vsebino, nato verski tednik Oznanilo, ki je začel izhajati 30. julija 1949, tednik Svobodna Slovenija (1948) in seveda vsestransko razgibano versko, kulturno, narodno in družabno življenje.

TRETJA DOBA: ČAS STALNE SKRBI ZA VERSKO ŽIVLJENJE IN DUHOVNO RAST

K tretji dobi Slovenskega dušnega pastirstva štejemo čas od leta 1953 pa do danes, torej dobo štiridesetih let. Slovenski dušni pastirji v Argentini

smo se trudili uresničevati trojno Kristusovo nalogo: duhovniško, učiteljsko in pastirsko.

K duhovniški službi v ožjem pomenu besede štejemo zlasti svete maše in delitev svetih zakramentov. Redne nedeljske svete maše imamo za Slovence v Buenos Airesu v slovenski cerkvi Marije Pomagaj, v Carapachayu, Castelarju, Ramos Mejiji, San Justu, San Martinu, Slovenski vasi, Mendozi in v Bariločah. Mesečno so za Slovence sv. maše v Villa Devoto, Loma Hermosa, Mar del Plati, Miramaru, Hurlinghamu, Rosariu, Tucumanu in v Berazateguiju. Od časa do časa še v Transradiu, Córdobi in drugod. Enkrat na leto v Lujanu, kamor priroma od dva do tri tisoč rojakov, letos je bilo že 51. romanje, v Lourdesu, pri naši drugi božji poti, in pri Mariji Pomočnici v Ramos Mejiji ob vsakoletni procesiji sv. Rešnjega telesa, kjer imamo tudi oltar z Marijo Pomagaj in svetima bratoma Cirilom in Metodom.

Velikega verskega pomena so svete ure za prve petke v mesecu, kjer je na voljo več slovenskih spovednikov. Dnevno pa so sv. maše v slovenskem jeziku v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu, v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi in v obeh starostnih domovih, tako v Rožmanovem domu v San Justu kot tudi v Vincencijevem domu v Slovenski vasi.

V učiteljsko službo, ki je za dušno pastirstvo bistvenega pomena, spadajo redne nedeljske in praznične pridige, pridige pri svetih urah in ob raznih priložnostih, poučevanje verouka v slovenskih osnovnih šolah in v srednješolskem tečaju, razna predavanja, delo v verskih in katoliških organizacijah, verski tisk, tako tedensko Oznanilo in mesečna revija Duhovnoživljenje z otroško prilogo Božje stezice.

K pastirski službi pa štejemo dušnopastirske obiske, posebej obiske naših bolnikov in ostarelih, delo v raznih organizacijah, duhovno in gmotno pomoč našim rojakom, pravno in izvedbo duhovnih vaj in romanj, udeležbo pri številnih pogrebih, skrb za Dušnopastirsko pisarno in ne nazadnje skrb za Slovensko hišo, katero je s pomočjo številnih rojakov zgradil od leta 1954 pa do leta 1974 msgr. Anton Orehar.

Skrb za Slovensko dušno pastirstvo v Argentini je bila po apostolski konstituciji „Begunska družina“ od leta 1952 pa do smrti, 7. marca 1986, poverjena msgr. Antonu Oreharju. Za njim jo je prevzel prelat dr. Alojzij Starc.

V posameznih verskih občestvih pa so bili dušni pastirji: v Capitalu Anton Orehar, za njim Alojzij Starc; v Carapachayu Albin Avguštin, Franček Prijatelj, Matija Borštnar, France Cukjati, Jurij Rode; v Castelarju Matija Lamovšek in za njim France Bergant; v Ramos Mejiji Janez Kalan, za njim Alojzij Starc in od leta 1969 Jože Škerbec; v San Justu Janko Mernik, SDB, za njim skoraj dvajset let Alojzij Starc in sedaj Tone Bidovec; v San Martinu Karel Škulj, za njim Alojzij Starc, nato Jože Jurak, Gregor Mali, Jurij Rode, France Bergant, znova Jurij Rode in sedaj Franc Šenk; v Slo-

venski vasi msgr. Janez Hladnik, Janez Petek CM, Andrej Prebil CM in znova Janez Petek CM, in vsakokratna skupina lazaristov: Lado Lenček, Franc Sodja, Jože Bokalič, Jakob Barle, Franci Pavlič in krajši čas še nekateri drugi; v Berazateguiju Stanko Škrbe in za njim že trideset let Jože Guštin; v Mendozi Ivan Caserman, Janez Malenšek in od leta 1955 Jože Horn; v Córdobi p. Jakob Vučina, prof. dr. Rudolf Hanželič, prof. France Levstek in Anton Grčman; v Mar del Plati in Miramaru ves čas Boris Koman; v Bariločah zadnja leta Branko Jan CM; v San Luisu France Novak; v Rosariu Andrej Zarnik in sedaj redovni brat Matevž Štirn; v Tucumanu Janez Urbanč, Janez Malenšek in sedaj brata France in Lojze Urbanč. Skrb za nase-ljence pred letom 1947, ki se sedaj že dolga leta zbirajo pri Svetogorski Kraljici v cerkvi sv. Rafaela v Villa Devoto, pa je imel nekaj let Alojzij Starc, sedaj pa že več kot dvajset let Jože Škerbec, kateremu od novembra 1992 pomaga Franc Šenk.

Nekaj let je živelo in delovalo versko občestvo v San Fernandu pri Buenos Airesu. Za to so skrbeli duhovniki Vinko Flek, nato Štefan Tonkli, za njim Alojzij Starc in končno Jurij Rode.

K poglobljanju verskega življenja so poleg rednega dela duhovnikov in zvestih laikov pripomogli še številni

Cerkev
Marije Pomagaj
v Slovenski
hiši

dejavniki: naše šole, številne organizacije, naš tisk, Slovenski domovi, ki s Slovensko hišo predstavljajo Slovenijo v svetu, pevski zbori, folklorne skupine... Med dejavniki, ki so znatno pripomogli k poglobljanju vere in narodne zavesti, moramo šteti dušnopastirske obiske slovenskih škofov. Škof Rožman nas je obiskal trikrat: leta 1949, 1952 in leta 1956. Nadškof dr. Alojzij Šuštar je bil med nami leta 1962. Škof dr. Jenko je prišel leta 1987, škof msgr. Metod Pirih pa leta 1991. Močna dejavnika pozitivne našega dela sta bila tudi Katoliška shoda Slovencev v Argentini, prvi v letu 1952 in drugi v letu 1987.

Številni obiskovalci, tako naši škofje in drugi ugledni laiki in duhovniki iz domovine in iz raznih krajev, so bili začudeni nad verskim in narodnim ter kulturnim življenjem naše skupnosti. Marsikaj je, hvala Bogu, res. Marsikaj vzbuja veselje, marsikaj pa tudi povzroča žalost. Marsikaj nam povzroča skrbi, pa tudi marsikaj nas bodri h krščanskemu upanju.

Veseli smo, da je naša skupnost še po tolikih letih — za rojake, ki so prišli v Argentino po prvi svetovni vojni, še po skoraj 70 letih, za politične begunce pa po 45 — živa, polna življenja. To opažajo naši obiskovalci, pa tudi tukajšnji ljudje. Veseli smo naših šol: osnovnih in srednješolskega tečaja. Veseli naših slovenskih maš, svetih ur, številnih novih maš, pevskih zborov, naših domov, našega tiska, lepih prireditev. Veseli smo naših prvih sv.

obhajil, svetih birm, lepega poteka bogoslužnega življenja. Veseli smo, da je vera med nami še močno živa, da številni — skoraj večina — umirajo, človeško gledano, pripravljeni na srečanje z Gospodom. Veseli smo, da se del naše mladine po 45 letih še zbira k sestankom, kjer obravnavajo versko-moralna in narodno kulturna vprašanja. Še in še bi lahko naštevati razne razveseljive pojave, a naj zadosuje.

Kot kristjane in kot Slovence pa nas marsikaj skrbi. Skrbi nas narodno, versko in skupnostno odtujevanje. Narodno, ker nekateri pozabljajo na materino besedo; versko, ker nekateri pozabljajo na Boga, Kristusa in Cerkev, na vero, molitev, nedeljsko sveto mašo in zakramentalno življenje; skupnostno, ker se nekateri vedno bolj oddaljujejo od naše skupnosti.

Še in še in bi lahko razpravljali o naši skupnosti, še in še bi lahko opazovali svetlobo in temo. Vendar je jasno, da je svetloba močnejša od teme, življenje silneje kot smrt; upanje vidnejše od obupa.

ČETRTA DOBA: PRIHODNOST JE V BOŽJIH IN NAŠIH ROKAH

Pred nami je prihodnost, leto 1994 in potem leto 1995, zlati jubilej našega bivanja zunaj Slovenije, in še malo, pa bo nastopilo leto 2000, jutro tretjega tisočletja.

Kakšna bo slovenska skupnost v Argentini? Kako bo s slovenskim

Čestitke ZSMŽ ob 60-letnici DŽ

Spoštovani gospod prelat dr. Alojzij Starc!

Dovolite, da Vam in gospodu uredniku Jožetu Škerbcu ob 60-letnici verske revije „Duhovno življenje“ čestita tudi Zveza slovenskih mater in žena. Zavedamo se, da je revija duhovno oblikovala naše žene in matere — družine z jasno besedo zvestobe Bogu in slovenskemu narodu.

Naj Bog blagoslavlja Vaše delo tudi pri tiskani besedi in pomaga do novih obletnic!

Vdano pozdravljamo.

Irena
Fajdiga
tajnica

Pavlina
Dobovšek
predsednica

dušnim pastirstvom? Bodo še živela in rastla naša verska občestva? Bomo še izdajali slovenski tisk? Bodo še obstajale naše šole in naše organizacije? Ta in številna druga vprašanja se nam pogosto porajajo.

Cerkev, božja ustanova, nam je pripravljena pomagati. V Navodilu za dušno pastirstvo izseljencev, ki ga je Rim izdal 22. avgusta leta 1969, beremo: „Cerkev, ki je ustanovljena zato, da napravi vse ljudi deležne zveličavnega odrešenja, ki se čuti resnično in na notranji način povezana z vsem človeškim rodом in njegovo zgodovino, kaže posebno skrb do otrok, ki iz katerega koli razloga zapuščajo svojo domovino in odhajajo v druge kraje. Naročilo, ki ga je prejela od zgoraj, zvesto izpolnjuje ne le s tem, da si prizadeva dajati vsem izseljencem versko tolažbo in oporo, ampak skrbi tudi za to, da so zagotovljene in upoštevane njihove pravice in temelji duhovnega življenja.

V Navodilu nadalje stoji: „Izseljenci prinesejo s seboj svoj način mišljenja, svoj jezik, svojo kulturo, svojo vero: vse to sestavlja tako rekoč duhovno dediščino... Povsod naj to dediščino zelo cenijo. Pri tem ni na zadnjem mestu jezik izseljenca, s katerim izraža način svojega mišljenja, kulturo in značaj svojega duhovnega življenja. Je naravno sredstvo in pot za spoznanje in izražanje človekove notranjosti. Zato dušno pastirstvo izseljencev prinaša več sadov, če je v rokah takih, ki ta dejavnik dobro poz-

V soboto 28. novembra 1992 je bila krščena v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši MARIJA KAROLINA PUCKO, hčerka Andreja in lic. Marie Alejandre Colombo.

60 LET z rojaki

MILAN MAGISTER

katoliška revija „Esquiú“, zato nam ta obletnica našega Duhovnega življenja more vzbuditi ponos, pa tudi hvaležnost Bogu in rojakom, ki stoje listu ob strani tako dolgo vrsto let.

Da se ni dokončno spolnila tema slutnja pokojnega Jožeta Kastelica, ki je l. 1937 zapisal, da ne bo v Rosariu čez 50 let nobenih naših izseljencev, je prav gotovo tudi zasluga prav lista, ki ga je ustanovil. Rojaki so ob njem vsak mesec zaživeli; slovenski list jim je dajal potrebnih navdihov in potrjenja za slovensko in versko življenje.

Tudi listu ni bilo prihranjeno trpljenje zaradi resnice. Urednik, ki je nasledil g. Kastelica, g. Janez Hladnik, je kot urednik in izdajatelj moral po listu pokazati na brezbožni komunizem, ki je začel varati naše rojake. List je začel izgubljati naročnike in le z izrednimi darovi slovenskih in tudi argentinskih katoličanov ga je mogel ohranjati pri življenju. Tudi Duhovno življenje je bilo boj za preživetje. Prepričan sem, da je bila ta zvestoba lista resnici tista, ki je list rešila. Ko so začeli prihajati v deželo politični begunci v letih 1947 in tja do 1960, so le-ti na ugledno Hladnikovo besedo takoj listu priskočili na pomoč s svojimi tedaj skromnimi močmi. Pomnožili so se pisci, pomnožili so se naročniki. Za nekaj časa je bila edina slovenska revija, dokler ni začelo izhajati tedensko Oznaniilo, ki je bilo

nekako uradno „posvojeno“ po DŽ.

Danes je revija Duhovno življenje na dostojni ravni in nekaj izrednega v slovenski publicistiki. Če jo primerjamo z drugimi slovenskimi mesečniki iz vsega sveta, moramo pritrditi, da je edinstvena po zasnovi in ureditvi. Vedno jo odlikuje volja ostati posredovalka pravega katoliškega nauka in resničnega slovenskega izočila; vseskozi spremlja življenje slovenskih rojakov, vseskozi pa tudi izkazuje ljubezen do domovine in našega naroda. V kolikor je na tujem mogoče, skuša skrbeti za izvirne prispevke, tudi za prevode, ki jih pripravijo tukajšnji ustvarjalci; po pravilni odločitvi pa objavlja ponatise, ki morejo rojakom s svojo tehtnostjo pojasniti življenjsko problematiko. Zlasti zadnje čase se moramo zahvaliti uredništvu, da skrbi za ohranjanje spominov in mnenj rojakov, ki so doživljali prelomne čase našega naroda in bili graditelji naše skupnosti v tujini.

Ko bi Duhovno življenje vprašali, čemu pripisuje, da je prišlo tako sveže do svoje 60-letnice, bi gotovo takole odgovorilo: Moje rojstvo je spočela ljubezen Jožeta Kastelica, katoliškega duhovnika, ki jo je imel do rojakov v tej deželi. To njegovo ljubezen so ohranili in še okrepili naslednji izdajatelji in uredniki: msgr. Janez Hladnik, msgr. Anton Orehar, Ladislav Lenček, Jože Jurak, prelat dr. Alojzij Starc in sedanji urednik Jože Škerbec. Ljubezen pa so mi izkazovali tudi rojaki in mi niso nikoli odrekli podpore. Ljubezen pa vse premore. Dokler bo ta obojestranska ljubezen živela, bo tudi Duhovno življenje živo.

Naj bo v našem izseljenskem življenju prvo „DUHOVNO ŽIVLJENJE“.

najo in so večji jezika izseljencev. Potrebno in primeno je torej, da oskrbujejo izseljence duhovniki istega jezika, in to vse dotlej, dokler je to koristno.“

Cerkev se zaveda važnosti in potrebnosti urejenega dušnega pastirstva med izseljenci oziroma vseljenci in njihovimi potomci.

Potrebno slovenskih dušnih pastirjev je očitna še med tistimi, ki so se naseljevali v Argentini med obema vojnama. V mnogih primerih jim more

duhovno pomagati le slovenski duhovnik. Še bolj očitna potreba je med tistimi, ki so po drugi svetovni vojni prišli v novi svet. Brez slovenskih dušnih pastirjev bi versko življenje številnih rojakov znatno upadlo. Do marsikaterega rojaka v skrajni potrebi ne bi prišel noben duhovnik. Vsa slovenska skupnost v Argentini pa bi brez slovenskih duhovnikov dobila popolnoma drugačno obliko.

Bog daj, da bi imeli dovolj gorečih slovenskih dušnih pastirjev! Bog daj,

da bi se vsi naši verniki tega zavedali, da bi se z veseljem in odgovornostjo udeleževali slovenskih svetih maš, da bi otroke vzgajali v krščanskem duhu, da bi z radostjo naročali in brali naš verski tisk, da bi gmotno in moralno podpirali svoje dušne pastirje. Z eno besedo: da bi nenehno gradili slovensko versko občestvo vere, upanja in ljubezni, v blagor Argentine in Slovenije, v ponos Kristusove Cerkve in v časno in večno srečo naših rojakov.

Prazniki v juniju

SVETA TROJICA (v nedeljo, 6. junija)

Največja skrivnost naše vere je skrivnost presvete Trojice, v kateri spoznavamo enega Boga v treh osebah. Tri božje osebe so se razodele pri Jezusovem krstu. Ko je Jezus, učlovečeni božji Sin, stopil iz vode, so se odprla nebesa in Sveti Duh se je prikazal v podobi goloba, iz nebes se je pa zaslíšal glas Boga Očeta: „Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje.“ Najbolj jasno je pa Jezus razodel, da so v Bogu tri osebe, ko je pred svojim vnebohodom apostolom naročil, naj ljudi krščujejo v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

Vse tri božje osebe so pa le en Bog. Vse imajo eno in isto nerazdeljivo božjo naravo: zato je v Bogu le en najpopolnejši

razum, ena najpopolnejša volja in eno najpopolnejšo življenje. Naš um resnice, da so v enem Bogu tri osebe, ne more razumeti. Ta resnica je za nas največja skrivnost. Če bi nam Jezus te resnice ne bil razodel, bi je sploh ne poznali. Pa celo sedaj, ko jo poznamo, je ne razumemo, ker je naš um preslab, da bi razumel Boga, ko celo ustvarjenih reči ne razumemo.

Vse, kar imamo, je dar božjih oseb. Nekatera božja dela nas pa spominjajo posebej na posamezne božje osebe, zato se za ta dela posebej zahvaljujemo posameznim božjim osebam: Očetu, da nas je ustvaril, Sinu, da nas je odrešil, Svetemu Duhu, da nas je posvetil.

Ali ni nedelja svete Trojice priložnost, da se vprašamo, kako molimo vero, kako se pokrižamo, kako molimo častbodi?

Resnica svete Trojice

FRANCE ROZMAN

Resnica o enem in troedinem Bogu je najgloblja resnica krščanstva. Tudi ko nam je razodeta, ostaja v bistvu skrivnost, vendar je ta resnica tako vpisana v knjigo narave, da jo lahko prepoznamo, če znamo brati to knjigo. „Od stvarjenja sveta naprej je mogoče to, kar je v njem nevidno, z razumom spoznati iz ustvarjenih bitij“ (Rim 1,20).

Bog je ustvaril prostor, ta pa ima

dolžino, širino in višino. Vse tri razsežnosti skupaj tvorijo prostor; če ene od njih ni, ni prostora, ampak samo površina.

Bog je ustvaril čas, ta pa obsega preteklost, sedanjost in prihodnost. Brez preteklosti ne bi bilo sedajosti in prihodnosti; vse tri razsežnosti tvorijo čas.

Bog je ustvaril naravo, ta pa se deli na kopno, vodovje in zrak.

Osnova življenja je voda, ta pa

nastopa v treh stanjih: v tekočem, trdem (led) in plinastem (para).

Bog je ustvaril življenje, to pa se deli na rastlinski svet, živalski svet in človeka. Rastline imajo korenine, deblo in krono; žival se rodi, raste, pogine; človeško telo ima glavo, trup in ude.

Osnovna celica človeške družbe je družina, njo pa tvorijo oče, mati, otrok.

Skratka: tako pogosto je v naravi vpisano število tri, da ni naključje, če Jezus naroča učencem, naj posvečujejo naravo v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

SVETO REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI

Praznik svetega Rešnjega telesa in Rešnje krvi obhajajo v Sloveniji in mnogih deželah na četrtek v osmini svete Trojice. V Argentini ga bomo obhajali letos v nedeljo 13. junija, slovensko procesijo na čast svetega Rešnjega telesa pa bomo letos imeli v Buenos Airesu v nedeljo 20. junija.

Kristus je dal kot oporoko ljubezni v hrano telo in v pijačo svojo kri. On sam živi med nami pod podobama kruha in vina, ki ju darujemo nebeškemu Očetu in izpolnjujemo Gospodovo naročilo, ki ga je dal pri zadnji večerji: To delajte v moj spomin. Verujemo Jezusovim besedam, ko je dejal: „Kdor je moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan. Zakaj moje meso je resnična jed in moja kri resnično pijača. Kdor je moje meso in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem“ (Jan 6, 54-56).

Evharistijo darujemo. Darovati pa

Dalje na str. 142

NAJINO IZKUSTVO...

Nadaljevanje s 135. strani

mestih. dejstvo pa je, da se ti hitro prilagajajo novi situaciji in popuščajo v ostrini. V začetku, ob ugotavljanju državljanstva in ob iskanju službe sva doživljala celo neke vrste zasliševanja. Poudarjali so nama, da sva otroka belogardistov z dvomljivo preteklostjo. Po enem letu najinega bivanja v Sloveniji se je znatno zboljšalo, posebno ker je že prišlo do zamenjave nekaterih višjih kadrov.

Ustanovili ste društvo „Slovenija v svetu“, kaj nam o njem lahko povestata?

Boštjan: Izseljensko društvo Slovenija v svetu je organizacija z namenom, da povezuje demokratične in katoliško usmerjene politične emigrante, ki jim je mar vzpostaviti normalne stike s Slovenijo. Društvo jim posreduje koristne informacije in rešuje nekatere nujne zadeve. Posebno je pomembno, da smo na razpolago vsem tistim izseljencem, ki nimajo več sorodnikov v Sloveniji, da bi jih lahko zastopali ob raznih zadevah in jim nudili streho ob obisku.

Lansko leto smo rešili ogromno vlog za ugotovitev državljanstva. Uredili smo več primerov za denacionalizacijo in posredovali veliko vlog volilni komisiji. Uspehi smo tudi preskrbeti in odposlati

približno 200 kg. najnovejših učbenikov in učnih pripomočkov za slovenske osnovne šole v Argentini in za srednješolski tečaj. Razdelili smo jih po zavojih za vsako slovensko šolo in vse skupaj odposlali Slovenski hiši pa Zedinjeni Sloveniji. Upam, da bo vsaka šola ta material pregledala in nam sporočila o katerikoli drugi potrebi. Za vsakega, ki bi se želel za stalno naseliti v Sloveniji ali začasno kot turist, smo mu na razpolago. Preskrbeli bi mu lahko začasno bivališče in prevoz.

K nam hodijo tudi ljudje, ki si želijo obiskat Argentino, te v glavnem napotujemo k Zedinjeni Sloveniji v Buenos Airesu.

Pogovarjal se je **Jože Škerbec**

Bogoslужni koledar

ZA JUNIJ

1. **Sv. Justin**, imenovan „filozof“. Okoli 130 postal kristjan v Mali Aziji. Okoli leta 150 je napisal obširno obrambo krščanstva in jo izročil cesarju Antoninu Piju. Umrli mučeniške smrti med 163 in 167.

2. **Sv. Marcel in Peter**, mučenca. Papež Damaz I. pripoveduje, da je zvedel o njunem mučeništvu od njunega krvnika. Sama sta si morala izkopati grob.

3. **Sv. Karel Lwanga in ugandski mučenci**. Življenje so darovali za Kristusa pred 100 leti, ko so arabski trgovci naščuvali kralja Mtesa zoper belce. Kralj je obtožil več svojih uradnikov, da so snovali zaroto.

4. **Sv. Kvirin** iz Siscije, rimske naselbine na današnjem Hrvaškem; **sv. Francišek Carriolo**, redovni ustanovitelj (1563-1616).

5. **Sv. Bonifacij**, nadškof, „apostol Nemčije“, mučenec (673-754).

6. **Sveta Trojica**; **sv. Norbert**, škof, ustanovitelj premonstratencev.

7. **Sv. Robert Newinstrski**, opat; **sv. Pavel Carigrajski**, škof.

8. **Sv. Medard**, škof v belgiji (+ 560).

9. **Sv. Primož in Felicijan**, mučenca, umrla v preganjanju 304; **sv. Efremski**, diakon in cerkveni učitelj (+ 373).

10. **Sv. Bogumil Poljski**, 1167 škof v Gneznju, škofijo vodil kot delaven, preudaren, požrtvovalen dušni pastir, poln sočutja za trpeče.

11. **Sv. Bárnaba**, sodelavec apostolov; iz Palestine odšel v maloazijsko mesto Tarz in tam povabil Pavla (Salva) na misijonsko delovanje.

12. **Sv. Erik**, prvi škof v Strengnasu na Švedskem; **sv. Odulf**, nizozemski duhovnik.

13. V Argentini praznik **sv. Rešnjega telesa in Rešnje krvi**; slovensko telovsko procesijo bomo imeli Slovenci v Argentini naslednjo nedeljo; **sv. Anton Padovanski**.

14. **Sv. Valerij**, mučenec; **Elizej**, prerok.

15. **Sv. Beno**, 40 let je vodil nemško škofijo v Mišju (Meissen) in bil apostol lužiških Srbov.

17. **Sv. Gregor Barbarigo**, škof; 1655 je organiziral pomoč za okužene v času epidemije, ki je pobrala 15.000 ljudi.

18. **Srce Jezusovo**; **Marko**, mučenec.

19. **Srce Marijino**; **sv. Gregorij in Protazij**, mučenca; **sv. Romulad**, opat.

20. 12. navadna nedelja; **Mikelina**, spokornica.

21. **Sv. Alojzij** (1568-1591), mladinski zavetnik; rojen v grofovski družini, postal jezuit.

21

24

22. **Sv. Janez Fisher**, kardinal, in **Tomaž More**, državnik, mučenca; **sv. Ahac**, mučenec.

23. **Sv. Jožef Cafasso**, salezijanec; **Agripina**, rimska mučenka; **Edeltruda**, angleška opatinja.

24. **Rojstvo Janeza Krstnika**; **sv. Janez Krstnik** je razen Jezusa Kristusa in Marije edini svetnik, ki ga v bogoslужju slavimo tudi na rojstni dan.

25. **Sv. Viljem** (Vilko), bil je doma iz Piemonta, živel pa je kot samotar pri Neaplju; **Eleonora**, angleška kraljica (1291).

26. **Sv. Virgilij** (Stojan), škof, zavzeto širil krščanstvo na Tirolskem na pobudo sv. Ambroža.

27. 13. navadna nedelja; **sv. Ema** (Hema) Krška iz Pilštajna (+ 1045) je po smrti svojega moža in svojega sina s prmoženjem podpirala ustanavljanje cerkv in samostanov na Koroškem; **sv. Ciril Aleksandrijski**, škof in cerkveni učitelj (370-444).

28. **S. Irenej** (Hotimir), škof in mučenec (od 130-200), je deloval kot škof v Lyonu v današnji Franciji in učil Kristusov nauk tudi s spisi.

29. **Sv. Peter in Pavel**, apostola; Peter iz Betsajde ob Genezareškem jezeru in Pavel iz Tarza v Mali Aziji sta utrdila Cerkev v rimskem svetu.

30. „Prvi rimski mučenci“, ki so umrli na področju Rima, mnogi ob znani Apijski cesti, veliko je bilo mučenih v času Neronovega preganjanja leta 64.

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE

ZA JUNIJ

Splošni:

Da bi pri obhajanju mašne daritve evharistično skrivnost vedno bolj in bolj umevali kot žrtev, hvalo, zahvalo in spravo.

Misijonski:

Da bi na Srednjem Vzhodu gradili mir na pravičnosti in na človeški, družbeni in verski vzajemnosti.

Slovenski:

Da bi duhovniki črpali moč iz prebodenega Odrašenikovega srca za poglobljeno duhovno življenje in apostolsko poslanstvo.

SVETO REŠNJE TELO...

S 140. strani

pomeni izročiti se Bogu. Jezus je to storil na križu, ko se je popolnoma izročil v roke Očetu, saj je prelił svojo kri. Njegova daritev je največje dejanje ljubezni. V evharistični daritvi se zgodi isto kot na križu, le način je drugačen. Rečemo, da se Jezus daruje na nekrvav način. Tudi mi se pri maši daujemo Bogu. Prinašamo mu v dar svoje življenje z veselimi in žalostnimi trenutki, z napori in omahovanji, z dvomi in upanjem. Vse darujemo nebeškemu Očetu skupaj z Jezusom in tako je evharistija obhajanje Jezusove in naše daritve.

Obhajilo je sestavni del evharistije. Kristus želi, da bi verniki, ki se udeležujejo maše, prejeli tudi obhajilo. Saj je pri zadnji večerji naročil: „Vzemite, jejte, to je moje telo“ (Mt 26, 26). Mnogi ne gredo, ker mislijo, da morajo iti najprej k spovedi. Če imajo velik greh, je to res, sicer pa nam obhajilo tudi odpušča male grehe. K obhajilu ne gremo, ker bi ga bili morda vredni, marveč zato, ker ga potrebujemo za življenje. Obhajilo je moč za čim zvesto hojo za Kristusom. Seveda ne smemo zanemarjati spovedi, saj nam za-

PRAZNIK SRCA JEZUSOVEGA

(v petek, 18. junija)

Praznik Srca Jezusovega je praznik božje ljubezni. Ta je dosegla vrhunec, ko je Bog daroval svojega Sina, ki je ljubil svet tudi s človeškim srcem. Človeško srce si je privzel kot orodje neskončne božje ljubezni. Iz te ljubezni, iz tega srca so izšle vse misli in hrepenenja, dejanja in besede, vse do poslednjih besed na križu. Ljubezen tega srca objema vse ljudi in vse stvarstvo. Ta praznik nas vabi, naj bi vračali ljubezen za ljubezen; se posvetili, izročili Jezusovemu srcu, mu zadoščevali ne le za svoje grehe, temveč za grehe drugih. Vsak prvi petek v mesecu nas vabi, naj na vse to ne pozabimo.

krament svete pokore daje novih moči v boju z napakami in grehi. Cerkev nam priporoča pogostno obhajilo, ki pa ne sme postati samo zunanja navada. Iz spoštovanja do najsvetejšega zakramenta moramo biti tešči vsajeno uro, bolniki pa četrt ure pred obhajilom. Voda ne krši posta.

Svete hostije, ki so ostale od obhajila, duhovnik spravi v tabernakelj, da bo z njimi obhajal prihodnjiki ali bolnike. Tako je Jezus v tabernakljih cerkva na-

vzoč v svetem Rešnjem telesu. Njegovo navzočnost kaže večna luč. Lepo je, da ga, če le imamo priložnost, obiščemo v cerkvi, saj je naš prijatelj.

Procesija s svetim Rešnjim telesom je tudi javna slovesna izpoved vere v Kristusovo trajno navzočnost v najsvetejšem zakramentu, vmesne prošnje pa so izraz prepričanja, da vsemu človeškemu prizadevanju daje pravi uspeh Gospod s svojim blagoslovom.

Telovska procesija v salezijanskem zavodu v Ramos Mejiji, ko jo je še vodil msgr. Anton Orehar.

Sveto Rešnje telo — mašna daritev

IVAN LIKAR

- Kar je za sveto mašo bistveno, izvira od Jezusa samega.
- 4 deli: začetni obred, besedno bogoslužje, evharistično bogoslužje in sklepni obred.
- Božjo besedo moramo brati razločno in smiselno in jo sprejemati s spoštljivo zbranostjo in hvaležnostjo, saj nas po njej sam Boga nagovarja.
- Vrhunec mašne daritve je evharistična molitev (od sanctusa do očenaša).
- Obhajilo prejemajmo vredno, v stanju posvečujoče milosti božje.

Res je primerno, da tako odličen zakrament, kot je sveto Rešnje telo, tudi na zunaj obhajamo z bogatejšimi obredi. Kristjani so v vseh časih čutili potrebo, da ta zakrament še slovesneje obhajajo kakor druge. Obred svete maše se je v teku časov spreminjal. Ni bil enak pri vseh narodih, pa tudi danes ni. Kar je za sveto mašo bistveno, je bilo vedno enako, saj izvira od Jezusa.

Splošna zgradba svete maše in njene sestavine

Božje ljudstvo se ne zbira samo iz svoje volje, ampak je poklicano od Boga samega. Spolnjuje Jezusovo naročilo: Vzemite in jejte... To delajte v moj spomin. Božje ljudstvo se zbira pod vodstvom duhovnika, Kristusovega zastopnika. Zato se v takem zboru odlično uresničuje Jezusova obljuba: „Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi“ (Mt 18, 20).

Ni težko ugotoviti, da je maša sestavljena iz 4 delov: začetni obred, besedno bogoslužje, evharistično bogoslužje in sklepni obred. Besedno bogoslužje se konča s pošnjami za vse potrebe, evharistično pa se prav tam začne. Koncilski spisi kar pesniško govorijo o dveh mizah: o mizi božje besede in o mizi božjega kruha. Obe sta bogato obloženi, saj se Bog ne da prekositi v darežljivosti.

Sveto pismo so že cerkveni očetje (sveti pisatelji iz prvih krščanskih stoletij) imenovali „vknjižena Beseda“. Zato Bog sam govori svojemu ljudstvu, kadar se v Cerkvi bere Sveto pismo.

Bravec mora brati v skladu z odlično-stjo besedila: počasi, glasno, razločno.

Homilija ali razlaga božje besede (pridiga) je duhovnikova (diakonova) naloga, s škofovim dovoljenjem pa lahko pridigajo tudi usposobljeni laiki.

Vrhunec celotnega obhajanja je evharistična molitev, ki jo moli duhovnik sam. Ta čas ne sme biti petja, da lahko pride bolj do izraza. Misal je glavna mašna knjiga; od leta 1975 je prvič tudi kot celota v slovenskem jeziku.

Duhovnikovo opravilo so tudi mašne prošnje in sklepni blagoslov.

Precej delov v mašnem obredu molijo (ali pojejo) duhovnik in verniki skupaj, nekateri pa lahko verniki sami, saj so vsi eno božje ljudstvo. Duhovnik vernike med mašo večkrat pozdravi in ljudstvo odzdravi. Prošnje za vse potrebe uvede in sklene duhovnik, verniki pa lahko izrazijo prošnje same. Nekateri narodi imenujejo prošnje za vse potrebe prošnje vernikov.

Petje je zelo važna sestavina vsakega bogoslužja, toliko bolj evharističnega. Apostol Pavel opozarja kristjane, ki se zbirajo v pričakovanju prihoda svojega Gospoda, naj skupno pojejo psalme in duhovne pesmi, saj je petje znamenje veselega srca; Bog pa ljubi veselega darovalca.

Ljudje smo duhovno-telesna bitja in svojo notranjost izražamo tudi s kretinami in telesnimi držami. Ista telesna drža vseh udeležencev je znamenje občestvenosti in edinosti svetega zbora: izraža in krepi namreč njihovega duha in njihova sveta čustva. Glede drža pri maši so naslednja navodila: „Pri vsaki maši stojimo, razen če je drugače urejeno, od začetka vstopnega speva (vstopne pesmi) do vključno prošnje; med petjem aleluje pred evangelijem, med evangelijem, med vero in prošnjami za vse potrebe; od prošnje nad darovi do konca maše razen spodaj navedenega. Sedimo med berili pred evangelijem in med psalmom po berilu; med pridigo, med pripravljanim darom pri darovanju in med darovanjem samim; če se zdi primerno, tudi med sveto tihoto po obhajilu. Klečimo pa pri spremenjenju, razen če je tesen prostor, veliko število ljudi ali če res ovirajo drugi pametni razlogi“ (Splošna navodila Rimskega misla, 21). Ker je maša javno bogoslužje, je prav, da se držimo enotnih navodil in da v tem oziru ne dela vsak po svoje.

V hrpu sodobnega življenja nam je še kako potrebna tiha zbranost. Pri sveti maši so zanjo primerni naslednji trenutki: pri skupnem kesanju, po vsakem povabilu k molitvi, po branju ali pridigi, med

spremenjenjem in po obhajilu. Tihota ni prestava v „prosti tek“, ampak drža zbranega duha, ki je ves osredotočen na en „predmet“ — na Boga.

Začetni obred

Začetni obred ima pripravljalni značaj. Obsega vse do besednega bogoslužja, ki začne z berilom. Verniki naj bi postali občestvo in se pravilno uglasili za poslušanje božje besede ter vredno obhajanje evharistije.

Zamuditi začetni obred maše je gotovo precejšnja duhovna škoda. To ni isto kot predfilm v kinodvorani.

a) Vstop. Za vstop duhovnika in njegovih pomočnikov je božje ljudstvo že zbrano v cerkvi. Duhovnik vstopi slovesno ali preprosto, odvisno od značaja praznika in evharističnega opravila ter drugih okoliščin. Vstop navadno spremlja petje, ki bolje poveže zbrane v občestvo. Prav zato se močno priporoča ljudsko petje. Simbolični pomen vstopa (tudi prehod skozi vrata) je prehod v stvarnost izvoljenosti pri Bogu.

b) Pozdrav oltarja in zbranega ljudstva.

Oltar je „alta ara“, vzvišeni kraj kakor kalvarijska skala, v katero je bil zasajen Kristusov križ. Ker pomeni oltar Kristusa, ga duhovnik v znamenju spoštovanja poljubi in včasih tudi pokadi z dišečim kadilom. Kadilo simbolizira češčenje, ki ga izkazujemo Bogu. Je simbol naših molitev, ki so Bogu všeč. Običaj je prastar in izvira iz Svetega pisma Stare zaveze.

Križ in pozdrav razodevata skrivnost Cerkve, saj je zbrana v imenu Troednega Boga.

c) Skupno kesanje.

Greh ima tudi občestveni značaj in ni nikoli le privatna zadeva. Zato je nadvse primerno skupno kesanje.

č) Gospod, usmili se

Gospod, usmili se, je prošnja za odpustanje grehov in za božjo naklonjenost.

d) Slava

Za skoraj pozabljeno Srce

Vladimir Kos

*O zvestem Srcu bom pel,
ki je prebodeno s poljubom
še zmeraj ljubilo.*

*O dobrem Srcu bom pel,
ki je zapuščeno in trudno
usmiljeno bilo.*

*O ljubem Srcu bom pel,
ki nad prav vsakim čuje trenutkom,
mogočno in milo.*

*O večnem Srcu bom pel:
sanje o sreči vnema
in z upom zlati v neminljivost.*

Prve verze te čudovite hvalnice so peli angeli tisto sveto noč, ko je Nebo v ljubezni objelo Zemljo, ko je bil rojen Jezus. Vsebina hvalnice je bolj primerna za petje kakor za molitve.

e) Glavna prošnja

Ta prošnja izraža značaj svetega opravila in po mašnikovih besedah usmerja molitev k Bogu Očetu po Kristusu v Svetem Duhu. Božje ljudstvo pritrdi z „Amen“, kar pomeni: Tako bodi.

Besedno bogoslužje

a) Svetopisemska berila

Koncil je naročil, da mora biti miza božje besede bogateje pogrnjena kot doslej. Nedeljski krog sestavljajo tri leta: A, B in C. Po treh letih se ista berila in evangeliji ponovijo. Odlomki so izbrani tako, da res predstavijo celotno zgodovino odrešenja in vsebujejo vse tisto bistveno, kar želi Bog povedati svoji Cerkvi.

Delavniški krog beril med letom (navadni tedni) se ponovi vsako leto (evangeliji); berila iz Stare in Nove zaveze pa vsako drugo leto. Berila na godove svetnikov so zbrana v posebni knjigi; prav tako berila za razne priložnosti. Knjige beril in evangelijev se imenujejo lekcionarji.

Včasih (ob slovesnih prilikah) je primerno, da duhovnik evangelij poje.

b) Spevi med berili

Po prvem berilu (ob nedeljah in praznikih sta dve) je psalm z odpevom.

Vsebina psalma je vedno vzporedna z vsebino beril in s praznikom. Primerno je, da ga pojemo, saj je psalm po obliki pesem in spada v poezijo Stare zaveze.

Aleluja in verz, ki sledita psalmu ali drugemu berilu, napovedujeta vsebino evangelija. Aleluja je vzklík veselja, predvsem zaradi Jezusovega vstajenja.

c) Homilija ali pridiga

Pridiga je potrebna za hrano božjega ljudstva. Približati mora božjo besedo in poglobiti skrivnost praznika. Ozirati se mora na potrebe božjega ljudstva.

č) Izpoved vere

Vera je odgovor na božjo besedo. Izpovemo jo ob nedeljah in praznikih, v življenju pa jo izpovedujemo vsak dan, saj je sicer vera brez del mrtva.

d) Prošnja za vse potrebe

V prošnjah za vse potrebe izvršuje ljudstvo nalogo svojega duhovništva in prosi za vse ljudi. Idealno bi bilo, da bi prošnje oblikovali ljudje sami. Pri vsebini pa je treba imeti pred očmi potrebe vse Cerkve, vsega sveta, posebej trpeče in stiskane ter krajevno občestvo.

Evharistično bogoslužje

a) Pripravljanje darov

Verniki ali mašni pomočniki prinesejo kruh in vino. Duhovnik ju prejme in se zanj zahvali Bogu (Hvaljen Bog, Gospod

Za vedno si ostal med nami

STANKO JANEŽIČ

Za vedno si ostal med nami,

o Jezus, naš Odrešenik,

da bi nikdar ne bili sami,

ti hočeš biti naš Vodnik.

Po evharistiji nam daješ rešenje,
ljubezen, edinost in večno življenje.

Ti si Življenje, Pot, Resnica,
v podobo kruha, vina skrit,
ti si Ljubezen in Pravica,
Očeta in Duha odsvit.

Po evharistiji nam daješ rešenje,
ljubezen, edinost in večno življenje.

Ljudi med sabo zedinjuješ,
s stvarmi in Bogom Stvarnikom,
ti upanje v nas ohranjaš
in vodiš nas v nebeški dom.

Po evharistiji nam daješ rešenje,
ljubezen, edinost in večno življenje.

vesolja, po tvoji dobroti smo prejeli ta kruh,... to vino...). Med darovanjem kruha in vina je čas, da verniki darujejo denar za Cerkev, za misijone, za gradnjo novih cerkva... (posebni nameni darovanja so že prej oznanjeni). Denar, ki se zbere pri maši, ni za duhovnika. Med prinašanjem darov je primerno petje. Slovenci imamo veliko darovanjskih pesmi.

b) Evharistična molitev

„Zdaj se začne središče in vrhunec celotnega svetega opravila, namreč evharistična molitev, ki je molitev zahvale in posvetitve“ (Splošna ureditev, 54). Evharistična molitev je srce maše. Kristjan se trudi, da bi njegovo srce utripalo s tem srcem: v cerkvi in življenju.

Imamo več evharističnih molitev, poleg 4 bolj znanih še 2 za spravo in 1 z variacijami za različne primere. Vzame mo tisto, ki je glede na okoliščine najbolj primerna. Glavne sestavine vseh evharističnih molitev: zahvala (ki jo najbolj izraža hvalospjev), vzklikanje (svet, svet, svet...), klicanje božje moči, beseda postavitve in posvetitve, spomin Jezusa Odrešenika, daritev, drugi spomini (molitev za papeža, škofa, za rajne...), sklepi slavospev (po Kristusu, s Kristusom in v Kristusu...).

Popolnoma razumemo, da je treba evharistično molitev spoštljivo poslušati

in sodelovati s predvidenimi vzkliki.

c) obhajilni obred

Božja hrana in pijača sta pripravljena. Božje ljudstvo bo kmalu povabljen, da ju prejme.

Obhajilni obred sestavljajo: očenaš, obred sprave in miru, kretanja lomljenja kruha, pomešanje Telesa in Krvi (mašnik spusti del hostije v kelih), Jagnje božje, mašnikova osebna priprava, mašnikovo povabilo vernikom (blagor povabljenim na Jagnjetovo gostijo), obhajilo, obhajilni spev, trenutki tihe zbranosti, prošnja po obhajilu.

Ker je zelo nepraktično, da bi večje število ljudi prejelo tudi Rešnjo kri, je obhajilo navadno le pod podobo kruha. Kljub temu je obhajilo popolno, saj Jezus ni razdeljen. Tudi pod podobo vina je mogoče prejeti obhajilo le v manjših skupinah in ob posebnih priložnostih (npr. ob poroki).

Povabljeni na božjo gostijo

Obhajilo je sestavni del maše. Cerkev želi, da bi verniki, ki so pri maši, prejeli tudi sveto obhajilo. Le tako je maša „popolna“ tudi za vernike. Mnogi, ki bi lahko šli mirne duše k obhajilu, ne gredo, ker mislijo, da morajo iti k spovedi. K spovedi mora iti pred obhajilom samo tisti, ki ima na duši smrtni greh in se ga ni spovedal. Za male grehe lahko obudimo kesanje in že sama sveta maša, če pobožno sodelujemo, nam izbriše male grehe. Obhajila ne prejemamo zato, ker bi bili vredni te velike milosti, da Jezus pride v našo dušo resnično pričujoč pod podobo kruha, ampak zato, ker smo potrebni, da prejmemo to nebeško hrano, da bi prejeli moč živeti po evangeliju. Zato gremo lahko k obhajilu, tudi če nismo bili že dalj časa pri spovedi, pa nam vest ne očita kekega smrtnega greha. Seveda tudi spovedi ne smemo zanemarjati, saj je to zakrament, ki nam tudi daje novih moči v boju zoper naše napake in slabosti.

Za obhajilo moramo biti najprej duhovno pripravljeni, se pravi brez smrtnega greha, zbrani in v zavesti, kaj prejemamo. Čeprav priporočamo pogosto obhajilo, to ne sme postati navada, ki jo vršimo tjavendan. Obhajilo se mora poznati v našem življenju, v tem, da se trudimo, da bi bili vedno boljši. Nemalokrat se ljudje pohujšujejo nad takimi, ki hodijo pogosto k obhajilu, pa se kljub temu doma ali s sosedi sovražijo, obrekujejo in opravljajo ali prepirajo.

Za obhajilo pa moramo biti pripravljene tudi telesno. Iz spoštovanja do najsvetejšega zakramenta moramo biti tešči vsaj eno uro pred obhajilom (ne pred mašo). Voda ne krši posta. Včasih je bil evharistični post bolj strog, trajal je od polnoči. Cerkev je dala taka olajšanja zato, da bi post ne bil ovira, da ne gremo

Kaj vključuje in kaj prepoveduje PETA BOŽJA ZAPOVED?

LOJZE KUKOVICA

- Peta božja zapoved brani človekovo življenje.
- Dovoljuje upravičeno samoobrambo.
- Prepoveduje vsako nasilje zoper človeško življenje, tudi splav nerojenega otroka, evtanazijo težko bolnega, samomor človeka v stiski, pohujševanje, ugrabljanje, terorizem.
- Naroča skrb za zdravje in duhovno oskrbo za bolne in ostarele.
- Naroča zavzeto delo za pravičen mir in dopušča obrambno vojno v skrajnih primerih.

Peta božja zapoved brani človekovo življenje. Zapoved se opira na načelo, da je človekovo življenje sveto. Samo Bog je njegov gospodar od začetka do konca, zato si nihče in v nobeni okoliščini ne sme lastiti pravice, da bi z direktnim dejanjem vzel življenje nedolžnemu človeku. Zapoved velja, ker je naravnega reda, za vse ljudi, vseh časov in vseh krajev.

O upravičeni samoobrambi

Ni pa proti peti božji zapovedi, če se posamezen človek ali pa družba kot takšna brani proti krivičnemu napadalcu. Kajti ljubezen do samega sebe je eno

k obhajilu. Praktično če gremo k maši ob nedeljah, ko je še med mašo pridiga, smo že toliko časa tešč, da gremo lahko tudi k obhajilu. Ni potrebno, da bi gledali prav na minute. Biti pa moramo tudi primeno in dostojno oblečeni. To velja že za mašo in za vstop v cerkev samo. Biti moramo dostojno oblečeni. Danes, zlasti poleti, je ta čut za dostojno obleko v cerkvi zelo zbledel, zato moramo toliko bolj paziti sami na način, kako smo oblečeni, ko gremo v cerkev, da še drugih ne pohujšamo, ampak damo dober zgled.

Sklepni obred

a) Mašnikov pozdrav in blagoslov, ki je lahko daljši ali krajši. Daljši ali slovesni blagoslov je lahko ob nedeljah in praznikih.

b) Odslovitev, s katero mašnik odslovi sveti zbor, da se vrne vsak v svoje vsakdanje življenje in z dobrimi deli hvali in slavi Boga.

Razlaga mašnega obreda ni samemu sebi namen. Če bi samo razpravljali o maši, bi bili podobni žejnemu človeku, ki razpravlja o studencu, pa se ne poda k njemu.

„Če je kdo žejen, naj pride k meni in naj pije“ (Jan 7, 37).

temeljnih načel moralnega reda. Zato vsak človek upravičeno zahteva, da se spoštuje njegova pravica do življenja. In pravica nedolžnega človeka, da brani svoje življenje, je večja kot ista pravica krivičnega napadalca. V kolikor se pa posamezen človek ne more sam braniti, je to dolžna storiti namesto njega družba. Skupna blaginja, ki je vrhovni zakon državne skupnosti, zahteva, da se prebivalcem učinkovito zavaruje in brani njihovo življenje. Iz istega razloga je državna oblast tudi upravičena, da zločince kaznuje s primernimi kaznimi, od katerih ni izključena niti smrtna kazen, kadar gre za skrajno težke zločine.

Peta božja zapoved prepoveduje tudi, da bi človek brez zadostno težkega razloga izpostavljaj bližnji nevarnosti svoje življenje ali svoje zdravje. K današnjemu pogostnemu pojavu množične lakote, ki zahteva toliko žrtev, splošni katekizem ugotavlja, da gre za vse obsodbe vredno krivdo, če človeštvo ali pa posamezni

narodi ne podvzamejo zadostnih korakov, da bi se ta pojav preprečil ali pa vsaj resno olajšal.

O splavu

Človekovo življenje je treba spoštovati od vsega početka, torej od spočetja naprej. Zato je Cerkev smatrala v vseh časih kot težak zločin proti moralnemu redu direktno povzročeni splav, ki ga kdo povroči bodisi kot cilj samemu sebi ali pa kot sredstvo za dosego kakega drugega namena. Že eden prvih krščanskih spisov, Didahé, naroča: „Ne ubijaj telesnega ploda s splavom in ne ubijaj komaj rojenega otroka!“ Države imajo s svoje strani težko dolžnost, da zavarujejo življenje vseh svojih državljanov. Tudi še nerojenih otrok ne sme pustiti brez zakonite zaščite. Če bi država tega ne storila, bi si sama izpodkovala temelje pravnega reda.

Na praznik sv. Treh kraljev, 6. januarja 1993, je bila v cerkvi Marije Pomagaj krščena TATJANA KOCMUR, hčerka Jaka in Adriane Pereyra González.

Evtanazija in skrb za bolne in umirajoče

Bolnikom je treba pomagati, da bodo mogli živeti čim bolj normalno življenje. Težak greh je direktna evtanazija, to je dejanje, s katerim se načrtno naredi konec življenju bolnika ali umirajočega. Tako je vsako dejanje ali opustitev česa, ki ima za cilj povzročiti smrt z namenom, da se umirajočemu olajšajo bolečine in smrtna tesnoba, pravi umor. Lahko pa je moralno dovoljena prekinitev takšnega zdravljenja, ki je ekonomsko preveč obtežljivo ali nevarno ali pa je izrednega značaja in hkrati predvideno nesorazmerno z uspehom, ki se od njega pričakuje. Prekiniti takšna zdravljenja se pravi le krščansko sprejeti neizbežno smrt. Spet pa to ne pomeni, da bi smeli bolniku ali umirajočemu odtegovati običajno postrežbo ali nego. Bolnikom, ki trpijo težke bolečine, smemo dati blažilna in olajševalna sredstva, če je treba, tudi prava mamila, četudi se predvidi, da se bo s tem ravnanjem kot nehoten učinek skrajšalo tudi njegovo življenje.

O samomoru

V nedeljo 2. maja 1993 je bil v sanjski stolnici krščen TOMAŽ PAVEL GRILJ, sin Marjana in Jožice roj. Malovrh.

Da je **samomor moralno nedopusten**, je nauk ne samo Cerkev, temveč tudi zdrave naravne filozofije. O subjektivni krivdi samomorilca pa gre sodba edinole Bogu. Različne okoliščine pogosto lahko zelo zmanjšajo moralno odgovornost samomora. Zato Cerkev moli tudi za tiste, ki so si sami vzeli življenje.

O pohujševanju

Proti peti zapovedi se pregreši tudi, kdor s **pohujšljivim obnašanjem** — besedo, dejanjem ali kakorkoli drugače — bližnje zavede v greh. S tem se spremeni v njegovega skušnjavca. Na mnoge načine se lahko daje pohujšanje. Pohujšanje daje npr. lahko tudi državna zakonodaja, če daje vtis, da je kaj dovoljenega, ker brezbrizno dopušča, da se dela javno zlo. Enega najbolj pogubnih načinov pohujšanja v današnjem času zakrivijo družbena občila, nomoralna moda in javno mnenje. To javno pohujševanje je tudi krivo, da je v takšnem vzdušju za večino ljudi zelo težko živeti.

O skrbi za zdravje

Moralni zakon tudi zahteva, da človek po **pameti in primerno skrbi za svoje zdravje**. Vendar Cerkev istočasno uči, da zdravje in lepota telesa nista absolutni in najvišji vrednoti in zato zavrača pravi novopoganski kult telesnosti, ki se širi v današnji potrošniški civilizaciji. Prav skrb za zdravje človeku prepoveduje vsak izged in čezmerno uživanje alkohola, tobaka; posebej še tudi mamil. Proizvajanje in trgovanje z mamili, v kolikor niso v službi zdravstva, smatra Cerkev za izredno težek zločin, ki ga morajo države z vsemi silami poskušati preprečiti.

O ugrabljanju, talcih, terorizmu

Da je **ugrabljanje ljudi in pridržavanje talcev in vse vrste terorizma nasprotno**

temeljnemu moralnemu redu, je lahko uvideti in sprejeti. Ravno tako je danes nad vsak dvom jasno, da je mučenje moralni prestop, ker gre za greh proti dostojanstvu človekove osebnosti. Če tudi Cerkev v vseh teh vprašanjih v zgodovini kdaj ni zadosti jasno učila in tudi delovala, to danes iskreno obžaluje.

O duhovni oskrbi hudo bolnih

Peta božja zapoved tudi naroča, naj se poskrbi, da **bolniki pravočasno prejmejo zakramente za bolne in umirajoče**. Glede mrtvih Cerkev uči, skladno z naravnim čutom in poučena po razodetju, da je s telesi mrtvih treba ravnati spoštljivo in z ljubeznijo, v zavesti, da bodo ta telesa nekoč znova poklicana v življenje. Ni proti spoštovanju do mrtvih, ko Cerkev danes dovoljuje sežiganje mrličev, da se le s tem dejanjem ne izpoveduje dvom v bodoče vstajenje.

O miru in vojni

V peto božjo zapoved spada tudi **vprašanje miru in vojne**. Medsebojno spoštovanje med ljudmi in uspešno delo za razvoj in dobrobit človeške družbe zahtevata, da ljudje živimo v miru in ljubezni med seboj. Cerkev zato nenehno vzpodbuja vse ljudi k prizadevanju za ohranitev miru. Mir na zemlji je prispodoba in predhodnik mesijanskega miru in dokončne sreče v nebesih. Delo za mir je zato ena glavnih nalog mednarodne družbe. Toda dokler obstoji nevarnost vojne in dokler ni kakšne nadnarodne oblasti, ki bi posamezne države lahko učinkovito obvezovala k mirnemu reševanju medsebojnih sporov, toliko časa se posameznim narodom ne more odrekat pravice, da se branijo pred krivičnim napadalcem. Zato Cerkev načelno ne izključuje možnosti pravične obrambne vojne, kadar se izpolnijo vsi pogoji, ki jih naravni moralni red in mednarodne pogodbe za takšno vojno zahtevajo. Prizna pa Cerkev, da bodo v današnjem času težko kdaj izpolnjeni vsi ti pogoji, ker je orožje, s katerim razpolaga svet in ki bi ga verjetno v času vojne uporabil, tako strašno, da bi negativne posledice tudi samo obrambne vojne presegale dobre učinke, ki bi jih vojna imela. ●

SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA

22. marca je ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar uradno razglasil Slovensko škofovsko konferenco. Njeni člani so vsi slovenski škofje razen Grmiča. Predsednik konference je nadškof Šuštar, podpredsednik je koprski škof Metod Pirih, člani pa tudi mariborski škof dr. Franc Kramberger, mariborski pomožni škof dr. Jože Smej, ljubljanska pomožna škofa Jožef Kvas in Lojze Uran ter upokojeni koprski škof dr. Janez Jenko; za tajnika je bil izvoljen prof. dr. Anton Štrukelj. SSK je 19. februarja 1993 potrdil Janez Pavel II. Slovensko pokrajinsko škofovsko konferenco so škofje ustanovili že junija 1983. Po statutu bodo seje vsaj šestkrat na leto.

Pogovor s predsednikom ZS prof. TINETOM VIVODOM

Jože Škerbec

Junija 1991 ste bili na čelu 15-članskega predstavništva Argentinske konference Slovenskega svetovnega kongresa v Ljubljani. Tam so vas izbrali, da ste predsedovali slavnostnemu zborovanju kongresa v Cankarjevem domu.

Zedinjena Slovenija in razširjeni Medorganizacijski svet je bila prva važna oblika sodelovanja obeh slovenskih emigracij v Argentini. Zato je bilo potrebno veliko širokosrčnosti in medsebojnega razumevanja. 9. maja 1991 smo sprejeli temeljno zamisel SSK in podali „Našo izjavo“ pred zasedanjem SSK za sodelovanje in važne ugovore glede bivanja v zdomstvu (kolaboracija, zastava, številčna pomembnost). Sestavljena je bila Regionalna konferenca za Argentino. Osrednji iniciativni odbor jo je 23. maja 1991 obvestil, da ima pravico do naslednjih 15 delegatov: Cukjati Katica, Debeljak Tine, Eiletz Marijan, Fink Andrej, Fink Božo, Grebenc Stane, Guštin Rudi, Korošec Ivan, Kren Ciril, Mislej Robert, Okretič Elsa, Pavlin Silvio, Schiffrer Marijan, Tekavec Ivana in Vivod Tine.

SSK se je vršil v Ljubljani 27. in 28. junija 1991. Predsedniki 23 slovenskih delegacij za SSK so me izbrali, da sem 27. junija predsedoval prvemu slavnostnemu zborovanju v Cankarjevem domu. Od 450 zastopnikov in gostov se jih že mnogo ni moglo udeležiti kongresa. Zborovanju so prisostvovali predsednik RS Milan Kučan, ljubljanski župan Jože Strgar, nadškof dr. Alojzij Šuštar, predsednik Inicijativnega odbora Bojan Brezigar in predsednica Konference za Slovenijo Spomenka Hribar. Popoldne smo govorili delegati, sprejet je bil novi statut in novi odbor. Delo v 14 sekcijah za prihodnji dan pa je že odpadlo zaradi jugoslovanske agresije.

Ker za SSK ni bilo nobenega argentinskega časnikarja, sem lahko to delo prevzel jaz. Tako smo izkoristili priliko in se povezali z Buenos Airesom, z argentinskimi radiom in argentinsko televizijo zlasti „tistih sedem dni“ jugoslovanske agresije. Pri tem gre vse priznanje odbornikom ZS. Razširjenemu Medorganizacijskemu svetu so pomagali tudi ugledni posamezniki iz vseh slojev s svojimi zvezami po celem svetu, posebno z argentinskimi oblastmi. Moja dolžnost je torej bila poročati iz Ljubljane in to se je godilo po petih radijskih oddajah in treh televi-

zijskih kanalih. Govoril sem 37-krat. To so mi v Ljubljani omogočili lazaristi v Maistrovi ulici podnevi in ponoči zaradi časovnih razlik med Slovenijo in Argentino. Ne upam navesti imen tolikih rojakov-pomočnikov iz „tistih sedmih dni“, da ne bi koga prezrl. Delo prof. Jane Peterne Dobovškove bodo pa verjetno vsi priznali.

Vaš nastop na slavnostnem forumu pred visokimi gosti in slovenskimi delegacijami iz Slovenije, zamejstva in zdomstva je moral biti za vas posebno doživetje, še posebej, ko ste pred polno dvorano brali stališče slovenske skupnosti v Argentini.

Prvič v slovenski domovini smo se zbrali delegati iz celega sveta. To je soupadalo z zgodovinskim dogodkom slovenske osamosvojitve in jugoslovanske agresije. In v tem kontekstu je treba razumeti razvoj vseh tedanjih dogodkov in njihove posledice. Popolnoma drugače bi bilo, če bi se SSK vršil prej ali pozneje.

Šli smo na kongres dobro pripravljeno. Zato smo morda presenetili organizatorje z izjavami, predlogi, dokumenti in ugovori. Za našo delegacijo ta kongres ni pomenil turizem. Dokumenti o izseljenstvu, politični emigraciji in domobranstvu so povzročili izredno globoke vtise. Pravica do časti tolikih predvojnih emigrantov, tisočih in tisočih žrtev ter pobitih domobrancev, nepriznana delo tolikih povojnih rodoljubov nam je narekovala to dolžnost ne glede na priliko, okolje in čas.

Tega zgodovinskega trenutka nismo smeli, hoteli izpustiti iz rok.

Argentinska delegacija je bila enotna v vsem našem podajanju. Kar se je potem eno leto pozneje dogajalo in zavračevalo od centralne kongresne pisarne in predsedstva, je bilo ponoven prikaz še neminulega enoumja in pojmovanja sprave.

Zasedanje SSK je soupadlo z zgodovinskimi spremembami v Sloveniji in Jugoslaviji, ki so pripeljale do slovenske osamosvojitve. To je bilo res nekaj enkratnega. Kaj bi dejali k temu?

V veliko čast mi je bila dana možnost, da sem se s predstavniki drugih delegacij na Svetovnem slovenskem kongresu udeležil v parlamentu glasovanja za osamosvojitve Slovenije. V vseh nas je vrelo, čeprav je Ljubljana prvi dan sprejela to bolj „kulturno“. 26. junija, naslednji dan, pa je bila izredna in nepozabna svečanost pred parlamentom. Takrat se je že govorilo o tankih in avionih, o jugoslovanski agresiji. Med velikim slavljenjem smo iz ljubljanskega dvora telefonirali v Slovensko hišo, kjer je bila izredna seja Zedinjene Slovenije in razširjenega medorganizacijskega sveta. Nekaj ur potem je bilo vsakemu od nas jasno, kaj je njegova dolžnost. V Ljubljani se je nahajalo 26. junija 1991 tisoč dvesto častnikarjev iz celega sveta.

Treba je doživeti in doumeti, kaj pomeni 25. junij 1991 tudi za izseljence, za politične emigrante in njihov mladi rod!

Težko je na kratko govoriti o takih izrednih zgodovinskih dogodkih kot je proglasitev samostojne Republike Slovenije, kar sem sam doživel v Ljubljani. Kako pa se je proslava tega dogodka vršila v Buenos Airesu, pa vem po pripovedovanju, pregledovanju fotografij in po branju. 30. junija 1991 se je zbralo na trgu San Martín skoraj 4.000 rojakov pri polaganju venca pred spomenik. Po slavnostnih govorih so pa rojaki odšli po promenadni ulici Floridi proti katedrali v spremstvu 9 skupin drugih narodnosti. V katedrali je bila nadvse slovesna sv. maša, kjer je pel Gallus in je bilo navzočih tudi okrog 200 narodnih noš. Vsi priznajo, da take manifestacije Slovencev v Buenos Airesu še ni bilo. Saj so bili navzoči vsi: predvojni in povojni naseljenci.

Kar pa sem zvedel in prebral posebno o tem, „Kako smo pomagali Sloveniji“ — tednik Svoboda Slovenija, julij 1991 — me je potrdilo v prepričanju, da ima slovenska skupnost v Argentini veliko in izredno moč. Zato je razumljivo, da je bila Argentina prva med ameriški državami, ki je priznala samostojno Slovenijo.

Prosim, da bi nam spregovorili še o vašem poklicnem delu. Tudi vaše delo je razvejano in mnogostransko.

Profesor telesne vzgoje dela zlasti po

Župnik Ivan Tomažič osemdesetletnik

MAJDA OCVIRK

Poznam ga že iz mladih let. Njgine poti so se križale v Tirolah, kjer sva skupaj z nekaterimi drugimi duhovniki in študenti preživljala prve mesece begunstva. Tudi škof Rožman je bil tam. Danes sem ga pa obiskala v Mendozini fari San Vicente Ferrer, kjer je že 25 let župnik in kjer sem tudi jaz ovca njegove črede.

Skromen in vedno vsakemu na uslugo, je bil takoj pripravljen za razgovor, ki se je vršil nekako takole:

Vem, da ste se rodili v Ljubljani, v župniji sv. Petra, pred 80 leti. Povejte mi kaj o vaši družini.

Moja družina je bila uradniška družina. Starši so bili verni in narodno zavedni. Imel sem še enega brata, ki je kot domobranec žalostno končal v Teharjah. Z bratovo smrtjo in z mojim odhodom sta oče in mati izgubila oba sinova in ostala v tistem težkem povojnem času sama v Ljubljani.

Kako in kje je potekal vaš študij?

Končal sem klasično gimnazijo v Ljubljani in nato vstopil v semenišče. Posvečen sem bil 5. julija 1936 v Ljubljani. Že kot srednješolec sem čutil, da me Bog kliče v Njegov vinograd. Nikoli si pa ne bi mislil, da me bo poslal tudi v prave vinograde sem v Mendoza.

Kje je bilo vaše prvo službeno mesto?

Škof Rožman me je poslal za prefekta v Škofove zavode, kot se je imenoval Zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nad Lju-

bljano. Po nemški okupaciji se je zavod moral preseliti v Ljubljano v takratno Baragovo semenišče. Ves ta čas je bilo moje delo predvsem vzgojno. Delal sem med mladimi fanti, od katerih je postalo veliko duhovnikov pa tudi mučencev v času komunizma.

V Ljubljani sem stanoval pri starših in poleg dela v zavodu sem pomagal tudi na šentpetrski fari. Tam sem si pridobil tudi pastoralne izkušnje.

Kako ste preživeli begunstvo?

Maja leta 1945 sem se umaknil na Koroško. Prehodil sem peš trnjevo pot preko Ljubelja kot večina ljudi. Od tam sem šel v Lienz s skupino mladih ljudi, po večini so bili študenti in nekaj duhovnikov. Kmalu nam je kaplan iz Anrasa preskrbel hrano in streho pri kmetih. Bili smo prijavljeni kot poljski delavci, da smo dobivali živilske karte.

V Anras je prišel tudi škof Rožman. Tam je posvetil Mirka Kozina v mašnika, ki je imel tam tudi novo mašo. To je bila za nas in za domačine edinstven dogodek. Bilo je res lepo, prišlo je veliko ljudi, zbrali

smo se tudi vsi Slovenci (poljski delavci), ki smo živeli v sosednjih vaseh. Tam nam je škof Rožman po neki pobožnosti v farni cerkvi povedal, kaj se dogaja v Vetrinju. Vsi smo jokali, saj je vsak od nas imel nekoga tam.

Po nekaj mesecih sem bil imenovan za kaplana v Strasnu. Ni bilo lahko, a bilo je lepo. Dobro sem se razumel z ljudmi in z župnikom, ki me je učil pridigati v tirolskem narečju.

Kako in kdaj ste prišli v Argentino?

Emigriral sem s pomočjo IRO kot vsi begunci in konec leta 1949 prišel v Buenos Aires.

Najprej sem dobil zatočišče pri patrihu iz kongregacije „Verbo Divino“, ki so bili večinoma Nemci. Ko sem se malo naučil jezika, sem bil dodeljen v pomoč župniku na Flores. Tam mi je veliko pomagala kuharica, ki je bila Nemka. Kmalu pa sem bil poslan v Mendoza. Škof Buteler me je namestil najprej v San Martín (65 km iz Mendoeze), toda že po nekaj mesecih sem bil prestavljen za župnika v Santa Rosi.

Bilo je težko. Nisem znal jezika in sem ga velikokrat polomil, toda ljudje so bili uvidevni in smo se zelo dobro razumeli. Moja fara je bila približno 50 x 100 km velika. Večkrat na leto sem vse prehodil. Ima veliko pustih in zapuščenih predelov, kamor ni bilo nobene ceste. Sčasoma mi je škofija kupila motorno kolo. Bilo je že malo lažje. Končno so mi pa moji dobri farani kupili džip.

Dela je bilo veliko, pastoralnega pa tudi ročnega. S pomočjo ljudi, največ pa z božjo pomočjo, sem sezidal cerkev v Las Catitas, popravil cerkev v Santa Rosi, obnovil in sezidal več kapel in podružnic.

Koliko časa ste bili v Santa Rosi in kam ste bili prestavljeni potem?

V Santa Rosi sem bil 17 let. Privadil sem se, ljudje so me imeli radi. Postal sem

Dalje na str. 150

različnih šolah in v športnih društvih. Sam sem začel delati v INEF (Instituto Nacional de Educación Física) že med študijem pri počitniških kolonijah, nadaljeval tam kot profesor predmeta „Življenje v naravi in rekreacija“, potem tam 17 let v „Integración docente“, ki obsega življenje v naravi, rekreacijo, folkloro, glasbo, francoščino in angleščino; od leta 1980 do 1984 sem bil podrektor — vsega skupaj v Inštitutu 23 let.

Vmes smo po nalogu Ministrstva za socialne zadeve uvajali rekreacijo in šport po 21 barakarskih naseljih skupaj s sedanjim državnim tajnikom za šport, italijanskim emigrantom Liviom Fornerisom, ki je bil moj učenec. Vse sem delal v dveh

športnih klubih. 14 let sem vodil telesno vzgojo in šport v Colegio Nacional de Buenos Aires, 11 let pa rekreacijo in šport na buenosaireski univerzi. Leta 1971 sem bil glavni koordinator teden tri trajajočih univerzitetnih športnih iger, ki jih je UBA priredila ob 150-letnici svojega obstoja in se jih je udeležilo 7 argentinskih univerz.

Leta 1984 me je povabil dr. Melhior Angel Posse, zdravnik in župan občine San Isidro, ki je v neposredni bližini Buenos Airesa in ob reki Río de La Plata. Zdaj delam samo tam in sem tajnik za družbeni razvoj in šport. Delo obsega: kulturo, vzgojo, šport, rekreacijo, šahovsko šolo, delo za odrasle, za ostarele, za prizadete in civilno obrambo.

Na tem področju skrbi občina za več kot 23 tisoč udeležencev in zato je zaposlenih nad 200 profesorjev za telesno vzgojo, 25 zdravnikov, 18 reševalcev, ki delajo na 9 športnih poljih, v novem olimpijskem bazenu (od leta 1986), v 141 šahovskih središčih in v 31 skupinah za ostarele pod imenom „Podaljšana mladost“.

V počitniških kolonijah od leta 1984 do 1992 je naraslo število udeležencev od 117 do 6.343. Leta 1991 se je udeležilo tekem in turnirjev 27.013 športnikov pod geslom: Šport z vami celo leto.

Istčasno sem privatni svetovalec za organizacijsko dejavnost prostega časa in rekreacije v raznih okrajih velikega Buenos Airesa.

Božu Stariha v hvaležen spomin

FRANCE PERNIŠEK

„Umrl je mož! Kje tak je še med nami, kot on, ki spi v prezgodnji groba jami, posuti v zimi z venci, s šopki rož? Umrl je mož!“

Umrl je Božo Stariha!

Zibelka mu je stekla 19. junija leta 1924 v Loki pri Črnomlju, v Beli krajini, v deželi belih brez in sanjavih steljnikov, sončnih vinogradov; v deželi zelenega Jurija, velikonočnih pisanic, poletnega kresovanja, zvonkega dekliškega smeha in petja v platnenih belih krilih in prešernega vriska vasovalcev tostran in onstran Kolpe, pod molčečimi in skrivnostnimi Gorjanci. Tod žive revni, nežno čuteči, mehki, srčno dobri, izredno pridni in nadarjeni ljudje. Trdo je njihovo delo, trd in tenak je kruh, ki ga uživajo. Kljub revščini pa Belokranjci srčno ljubijo svojo zemljo, ob njej trpe, se je ne sramujejo, čeprav premnogim že v rani mladosti potisne v roko popotno palico in morajo v svet, na tuje. Nikdar ne pozabijo svoje Bele krajine, kjer koli že žive v deželah tostran in onstran velikih morij, v starem ali novem svetu.

Tak pristen Belokranjec je bil do smrti tudi Božo Stariha. Prve hlače je strgal v ljudski šoli v Črnomlju. Gimnazijske študije je začel v Novem mestu, nadaljeval v Ljubljani na rakovniški gimnaziji, maturiral pa je v jeseni leta 1945 na slovenski begunske gimnaziji v Peggezu pri Lienzu na Vzhodnem Tirolskem. To je bila prva matura na tej gimnaziji, maturanti pa so po veliki večini bivši domobranci, v bojih že preizkušeni vojaki. Med njimi tudi Božo Stariha. Poveljnik taborišča in zastopnik šolskega oddelka angleške vojaške uprave v Celovcu na Koroškem, pod to je spadalo peggeško taborišče, so te fante občudovali, spoštljivo nanje zrl. Čudili so se njihovemu znanju, ki so ga ohranili kljub težki bojni preteklosti.

V gimnaziji je bil vesten, resen, delaven učenec. Sošolci so ga spoštovali in, ker je bil tudi zelo vpliven, so ga kot višješolca izvolili za predsednika tajne „Dijaške zveze“ v Novem mestu. Kot dijak se je živo zanimal za vojne dogodke doma in v svetu. Tako se je zapletel tudi v borbo s komunistično propagando. Splošen ljudski odpor proti komunističnemu na-

silju ga je potegnil v svoj vrtinec.

Skrivaj je zbiral svoje Belokranjce, med katere je že kot dijak rad prihajal, se z njimi tajno shajal, razgovarjal in jih pridobival za oborožen odpor proti komunizmu. Bil je med prvimi pobudniki in ustanovitelji vaških straž v Beli krajini.

Po uradni ustanovitvi Slovenskega domobranstva je takoj pristopil k domobranstvu. Služil je kot vojak v Meničaninovem udarnem bataljonu v Stični. Kmalu je bil poslan v šolo za domobranske oficirje v Ljubljano. Po vrnitvi iz šole je ostal v bataljonu v činu domobranskega poročnika.

Na koncu svetovne katastrofe druge svetovne vojne so se fronte sesujale kakor domine. Začel se je velikanski, discipliniran umik armad, ki so zapuščale bojišča, kateremu so se pridružili zaradi varnosti stotisoči civilisti. V zgodovini človeštva se je začelo drugo in eno izmed največjih prese-

ljevanj narodov, ki še danes ni končano.

Božo Stariha se je z bojnimi tovariši in s tisočglavo množico slovenskih civilnih beguncev znašel in ostal na Vetrinjskem polju pri Celovcu na Koroškem. Za vojake so bili to hudi dnevi brezdelnega ždenja. Fantje niso vedeli, kaj bo z njimi, želeli so si premika iz tega mrtvila. Mnogi so že mislili na pobeg in se nanj pripravljali.

To misel in željo je ustavila novica o premiku slovenske domobranske vojske v Italijo v Palmanovo. Novica je postajala vsak dan močnejša. Prinašala je novo upanje, zlasti še, ker se je govorilo, da bodo Angleži v Italiji slovenske polke na novo oborožili. In res! Angleška vojaška komanda je slovenskemu vojaškemu poveljstvu naročila, naj takoj sestavi transportne spiske. V nekaj dneh so bili spiski narejeni in Angležem predloženi. Za prvi transport je bil določen Meničaninov bataljon. Angleži so red spremenili in postavili ta bataljon na zadnje mesto. To je rešilo poročnika Boža Stariha. Prvi transport z domobranci se je odpeljal iz taborišča 27. maja in sicer tehnična četa inž. Škofa, žandarmerija (policija) in en del štaba. Naslednji dan so že prišli v taborišče Srbi, ki so odšli s transportom 27. maja. Povedali so, da Angleži ne vozijo vojakov v Italijo, ampak v Jugoslavijo. Posrečilo se jim je uiti in se zaklinjajo, da govorijo resnico. 29. maja je bil odpeljan 3. polk. Dne 30. maja se je pojavil v taborišču zdravnik dr. Janež, ki je ušel iz transporta prejšnjega dne. Potrdil je, da Angleži do-

mobrancev ne vozijo v Italijo, ampak jih v Pliberku in v Podrožici izročajo partizanom. Zdaj ni bilo nobenega dvoma več. Angleži so lagali in še lažejo in so nas podlo izdali. Vse njihovo govorjenje je bilo podla laž in prevara. Ti dogodki so ne samo močno presunili duše naših fantov, ampak so tudi močno zrahljali disciplino. Že 30. maja je nastal v nekaterih četah upor. Nihče tega ni mogel razumeti.

Poročnik Božo Stariha je opoldne tega dne dobil od poveljnika polka ukaz, da skliče vse razpoložljive častnike v štabni prostor. Povelje je vestno izvršil. Podpolkovnik Emil Cof je oficirje že pričakoval. Po vojaškem pozdravu je rekel: „Gospodje, ni več dvoma, da so Angleži poslali našo vojsko partizanom. Ne bodite klavne ovce! Organizirajte majhne skupine in rešite, kar se rešiti da! Srečno in razhodi!“

Podpolkovnik Cof je bil tedaj edini višji častnik, ki je do zadnjega vztrajal in obvladal položaj in storil vse za rešitev svojih fantov. Oficirji so odšli k svojim četam in z večjim ali manjšim uspehom razložili fantom položaj. Še v svojstvu dežurnega oficirja je šel Božo v sosednjo četo in rešil prijatelja, ki so ga imeli vojaki zastraženega v šotoru.

Zvečer 30. maja so kot običajno še goreli taborni ognji v Vetrinju. Toda ni bilo petja, ni bilo pogovora, vladal je popoln molk. Vsak je sam koval svojo odločitev. Nekateri so se selili v civilno taborišče, drugi pa so ponavljali: „Kamor so šli drugi, gremo tudi mi!“ Mnogo pa jih je še tisto noč odšlo v hribe in na planine. Tudi Božo Stariha se je odločil z nekaterimi tovariši za pobeg v hribe. V zgodnjih jutranjih urah so zapustili taborišče. Angleških straž ni bilo nikjer. Šli so v neznano kam, brez denarja in hrane in vsega. Udinjali so se na kmetijah za hlapce. Radi so jih sprejeli, ker moških še ni bilo iz vojnega ujetništva. Bili so pridni delavci, pa malo koristni hlapci, ker kmečkega dela niso umeli in znali. Poskušali so se prebiti v Italijo. Božo se je o tem posvetoval z nekim krajevnim župnikom, ki je za silo lomil slovenščino. Ta mu je namero odsvetoval in mu svetoval, naj se vrne v Vetrinje v taborišče, ker so slovenski begunci še vedno tam. Poslušal je svet in se vrnil. Medtem si je tudi telesno opomogel, in pot v Italijo skozi Anras in anraško gorovje proti Sillianu in Toblachu je bila že „dobro markirana“ in varna in potovanje z vozilom v Italijo zagotovljeno. Kurirska in obveščevalna služba je že dobro delovala. V Italiji je preživel begunska leta in dočkal preselitev v Argentino.

V Argentino je prišel leta 1948. Kot pravi Belokranjec se je posvetil trgovanju. Dobro je uspeval. Kmalu po prihodu so je poročil z Marjetko Sparhakl. Rodili so se jima štirje otroci: Miha, med slovenskimi rojaki in tudi med domačini ugleden, priljubljen in cenjen zdravnik, Marjetka poročena Host-

ŽUPNIK IVAN TOMAŽIČ

Nadaljevanje s 148. str.

eden izmed njih. Kar težko mi je bilo, ko me je škof Maresma poklical v Mendozo in postavil za župnika v San Vicente Ferrer v Godoy Cruzu. Ta župnija je ena najstarejših in največjih v Mendozi. Cerkev je zelo lepa, v gotskem slogu. Toda je bila v zelo slabem stanju. Bilo je treba veliko „fehtati“, da smo jo obnovili. Pa tudi pastoralno delo ni enako kot na deželi.

Spominjam se, kako so se ljudje v začetku spogledovali in se nasmihali, ko so vam pri pridigi ušli izrazi, ki jih rabijo ljudje na deželi. Vendar so vas razumeli in vas imajo radi že 25 let. Spominjam se tudi, kako ste na koncu vsake pridige prosili za spevke.

Res je, težko mi je bilo vedno prositi in prositi, a drugače ni šlo. Treba mi je bilo začeti celo z „escrituro“, ki je do tedaj cerkev ni imela. Potem pa z raznimi napeljavami: kanalizacija, plin, luč, itd. Nazadnje še streha in obnovitev notranjosti.

No, Bog vam je pomagal in danes smo vam vsi farani hvaležni in ponosni, da imamo tako lepo cerkev, ki je ponos vsej Mendozi. Spominjam se tudi, da ste omenili, da bi bilo primerno sezidati tudi župnišče, ampak da nas s tem ne boste nadlegovali, češ da je za vas še dober „ranchito“, v katerem živite. Danes pa vidim, da se zida tudi župnišče za cerkvijo. To je verjetno delo mladih, ki so sedaj na fari.

Jaz še nisem razrešen svoje službe. Imenovan pa je nov mlajši župnik, katerega poznam že od njegovih otroških let.

nik, Marjana por. Osterc in Andrej, oficir v argentinski vojski. Družini je ustvaril lep, prostoren dom, lepo zanjo skrbel in otroke dobro vzgojil kot ljudi in kristjane.

Bil je borben, pogumen, vztrajen in kot mravlja priden in delaven človek. Kmalu se je začel udeleževati dela za utrjevanje organizacij slovenske skupnosti. Bil je zvest in delaven član Društva Slovencev; leta 1969 je bil izvoljen za predsednika Zedinjene Slovenije, peti po vrstnem redu. Po preteku prve poslovne dobe je bil potem še dvakrat izvoljen in je ostal na tem mestu do l. 1975. Njegovo predsedniško delovanje je bilo zelo plodno. Zaradi svoje živahne dejavnosti in prikupnega nastopa je bil med člani spoštovan in priljubljen. Na zunaj skromen, je v sebi hranil in razvijal lep, napreden gospodarski talent. Pod njegovim predsestvom je društvo doseglo solidno gospodarsko raven. Ne le, da ni imelo dolgov, ampak je finančno dobro stalo. Dvignil je stalež članstva, plačevanje članarine, vse prireditve so bile tako prirejene, da so same krile vse stroške, kar se dotlej še ni zgodilo.

Nekaj časa sem zbiral fante in jih pripravljaj za duhovniški poklic. Eden od teh je tudi moj sedanj župnik. Dolgo let sem bil tudi ravnatelj župnijske srednje šole.

Res, veliko je g. Tomažič naredil na fari San Vicente Ferrer. Letos bo 25 let, kar je v Godoy Cruzu. Vsi ljudje ga poznajo in cenijo. Vsak ve, kdo je „padre Juan“, vsi poznajo njegovo delo, dobroto in požrtvovalnost. Pri tako visoki starosti in kljub bolezni skuša biti še vedno koristen po svoji moči. Za Argentinec je pravi „cura gauchó“, za nas, ki ga poznamo še od prej, pa je v bistvu še vedno tisti mladi idealni prefekt, ki kaže mladini pot k oltarju. Dokaz temu je njegov bivši ministrant, ki je danes župnik na fari San Vicente Ferrer. Noben sin ne spoštuje in ne skrbi za svojega očeta tako kot on „para el padre Juan“. Bog je dober in pravičen!

Na koncu je dodal:

Majda, napiši še to. Vem, da nikoli več ne bom videl moje Slovenije. Zato sem Bogu hvaležen, da sem v Mendozi, kjer med našimi ljudmi in v Slovenskem domu lahko v duhu doživljam domovino.

Ko je bil ta intervju že stavljen, so nam iz Mendoze sporočili novico, ki jo je 5. marca objavil mendoški dnevnik „Los Andes“, da je bil naš jubilar v mestu Santa Rosa, kjer je 17 let župnikoval, imenovan kot „persona ilustre“. Tudi k tem imenovanju - naše čestitke!

Organiziral je precej pomembnih prireditev: v življenje je prikladal redno tedensko radijsko slovensko oddajo, ki je bila resnično in vseskozi slovenska in se je finančno sama krila. Za ta namen je znal poiskati finančna sredstva. Ta je trajala vsa leta njegovega predsednikovanja od l. 1969 do leta 1975.

Organiziral je dvakratni obisk Karla Mauserja, ki sta pripomogla k utrditvi slovenske zavesti v naši mladini.

Leta 1970 je spretno izpeljal veličastno proslavo 25-letnice vetrinjske tragedije; sodelovale so tudi argentinske cerkvene in visoke civilne osebnosti. Vzpostavil je stik z argentinskimi oblastmi in ustanovami javnega obveščanja.

Imel je vse lastnosti dobrega predsednika: ljubezniv in vljuden z vsakim, vzorno je imel urejeno poslovanje, na sejah demokrat, stvaren in do podrobnosti objektiven. Seje so bile živahne in kratke; zahteval je jasno in kratko govorjenje. Pod njegovim predsednikovanjem nikdar seja ni trajala nad dve uri. Ob 10 jo je zaključil. Želel in priporočal je sodelavcem, da malo govorja

Dr. Vinku Brumnu pozdrav in spomin

FRANCE PAPEŽ

Z odhodom dr. Vinka Brumna — 24. marca 1993, Hurlingham, Buenos Aires — je bila globoko prizadeta slovenska kulturno ustvarjalna skupnost v združenstvu. Zapustil nas je eden velikih slovenskih filozofov, učenec Karla Ozvalda in Franceta Vebra, neutrujen kulturni delavec v tako imenovani Tretji Sloveniji. Za pozdrav in spomin si priključimo še enkrat, o njem se je že pisalo in se bo še — njegovo delovno in ustvarjalno podobo v reviji, katere sodelavec je bil mnogo let. Vinko Brumen se je rodil leta 1909 v Šalovcih pri Ptuj, promoviral je na ljubljanski univerzi; njegov rojak Karel Ozvald ga je pridobil, da je napisal doktorsko tezo **Blaže in Nežica, kulturno-pedagoški pomen Slomškovega dela**, ki je izšla v knjigi v Mariboru leta 1936. Nemci so ob zasedbi 1941 naklado uničili in je danes knjiga velika redkost. Pozneje, leta 1943, je izšla skrajšana in komentirana izdaja **A. M. Slomšek, Blaže in Nežica** pri Mohorjevi družbi v Ljubljani. Nemci so prav tako leta 1941 uničili v Celju že tiskano knjigo **Janez Ev. Krek, Izbrani spisi, 5. zvezek**. V študij in zbiranje Krekovih spisov je mladega filozofa spodbudil Ivan Dolenc. Ob vsem tem se je Brumen odločil, da se posveti izobraževalni politiki. Takole piše: „V tem smislu sem začrtal tudi svoje študijsko potovanje, ki mi ga je omogočila ljubljanska univerza s podelitvijo Turnerjeve štipendije za leto 1937/38 — obiskal sem Nemčijo in Anglijo in skušal prodreti v temelje obeh šolskih sistemov.“ Omeniti je treba še en spis iz tiste dobe, spodbuda je prišla spet od Ozvalda: avtor je napisal poljuden **Očrt obče pedagogike** in ga predložil

takratni Ljudski knjigarni, vendar zaradi prevrata tudi to delo ni moglo iziti; izgubil se je celo izvirni rokopis. Po vojni so Vinku Brumnu izdali v Trstu zapiske za goriške učiteljske, pod naslovom **Psihologija in pedagoške vede za učiteljska** (1949). — O svojem delu v Argentini piše filozof takole: „Potem me je začela zanimati in boleti naša zdomska stvarnost. Ta je bila nekaj novega zame in za moje sorojake. Vendar pa se mi je zdelo, da sem bil med tistimi, ki so se znali nekoliko hitreje in bolje življati v novi položaj in ga tudi miselno obdelati. Skušal sem s predavanji in s pisanjem k temu pomagati tudi tistim, ki jim je to bilo težko. Pri tem me ni zanimalo le „kaj“ našega zdomstva, marveč tudi in zlasti „kaj tedaj“. To me je pognalo v iskanje korenin našega stanja. Ustrezna spoznanja so se mi vedno bolj zgoščevala, se utelesila v raznih predavanjih in se končno delno izlila v knjigo, ki sem jo prav zaradi tega nazval **Iskanja**.“ Knjiga je izšla leta 1967 pri Slovenski kulturni akciji in je prejela tržaško vstajenjsko nagrado. V tistem času je na mišljenje avtorja vplival nov dejavnik: nastop papeža Janeza XXIII. V Iskanjih in v nekaterih drugih spisih je mogoče zaslediti sledove koncilskega zbora. Tudi piše dr. Brumen: „Posebej je moje filozofiranje budila kriza v našem organiziranem življenju — na primer ona v Slovenski kulturni akciji.“ — Poudarjeno zanimanje za politiko je privedlo filozofa, da je ponovno pripravil knjigo o delu in osebnosti Janeza Ev. Kreka, z naslovom **Srce v sredini**, ki je izšla leta 1968 v založbi Slovenske tiskovne družbe Editorial Baraga. Vinko Brumen je ne-

nehno iskal in ustvarjal v smeri življenjske filozofije, iščeč resnico za pristnost in polnost življenja. Svoja dognanja je objavljval v revijah in listih — doma zlasti v Času, Pedagoškem zborniku, Slovenskem učitelju in Slovincu; v Argentini pa v Vrednotah, Meddobju, Glasu SKA, Zborniku Svobodne Slovenije in Duhovnem življenju. Leta 1980 je zbral nekatere teh razprav v knjigi **Naš in moj čas**. Tu ga je zanimala predvsem zrelost ali nezrelost zdomskega občestva. Vendar pa bi ob končnem pregledu in vrednotenju mogli delo dr. Vinka Brumna razdeliti v tri skupine: 1. Družbeno kritične študije in razprave s sledečimi glavnimi naslovi: **Naš izseljenki tu in zdaj**; **Dialog med nami**; **Naši naglavní grehi**; **Po dialogu k spravi in enotnosti**; **O politiki in politikih**. 2. Filozofsko spoznavna in strokovna skupina razprav: **Franceta Vebra mesto v filozofiji**; **Filozofski premišljaji**; **Med znanostjo in vero**. 3. Filozofsko teološka skupina razprav: **O pojmu božjega bivanja**; **Od spoznatnosti do dokazanosti božjega bivanja**; **Filozofija in herezija**.

NOVA CERKEV V GRAHOVEM

24. novembra 1943 so partizani zažgali cerkev in Krajčevo hišo v Grahovem pri Cerknici. Tam sta zgorela France Balantič in France Kremžar in desetina drugih vaških stražarjev. Komunistični režim vsa poveljna leta ni dovolil znova zgraditi cerkve. Novo cerkev je začel graditi župnik Metod Lampe šele lansko leto po načrtih arh. Franceta Kvarnika, sedaj je cerkev že skoraj dograjena, v njej so že imeli polnočnico o božiču, na tiho nedeljo, 28. marca, pa je nadškof Šuštar blagoslovil tudi 4 zvonove, ki sta jih darovala farni cerkvi Niko Krajc in njegova žena Marjana iz Sidneya v Avstraliji. Niko Krajc je moral zapustiti domovino maja 1945.

vztrajno in mnogo narede. Veliko in koristno je delal tudi v naših cerkvenih organizacijah in dobrodelnih ustanovah; bil je zvest član Rožmanovega zavoda v Adroguéju in Rožmanovega zavetišča v San Justu.

V istem duhu je sodeloval tudi pri podobnih argentinskih cerkvenih ustanovah in zavodih.

Božo Stariha je bil tudi velik prijatelj in dobrotnik Slovenske pristave. Rad je prihajal na ta lepi kraj in nas vedno bodril k nadaljnjemu delu in dajal poguma. Z zelo odločno krenjo je rešil prepis Pristave iz rok štirih privatnikov na Zedinjeno Slovenijo. Ni bilo lahko to delo, a srečno je bilo rešeno.

Sredi največjega dela ga je zadela velika

in huda nesreča. Hrabro jo je prenašal in si potem nakopal hudo neozdravljivo bolezen. Omahnil je v najlepših moških letih, poln načrtov za napredek naše skupnosti.

Dober dijak, hraber in pogumen domobranski bojevnik, kot kruh dober krščanski mož in oče, skrben in pošten trgovec in gospodar, požrtvovalen in neutrudno delaven slovenski javni delavec, lepega nastopa in življenja, trdno zvest Bogu in narodu! Tak je bil Božo Stariha.

Na silvestrovo 31. decembra 1992 mu je dobri Bog upihnil luč življenja in ga poklical k sebi po večno plačilo.

Med nami bo živel v hvaležnem spominu. Mir in pokoj njegovi duši!

Dr. Julij Savelli — protagonist naših spominov

GREGOR BATAGELJ

Mnogi — da ne rečem večina — ljudje, ki so ustvarili takoimenovano slovensko politično emigracijo, so odšli v večnost s skromnim — vendar pristranim in hvaležnim — zapisom v izseljenjskih časopisih in revijah. Šele nekaj let — tudi v mesecih bi lahko zapisali čas — je preteklo, odkar tudi njihova domovina, matična Slovenija, zve in zapiše njihovo smrt kot smrt enega izmed svojih uglednih mož.

Dr. Julij Savelli je eden izmed tistih, zaenkrat štetih osebnosti slovenskega izseljenstva, ki mu je božja Previdnost dodelila — ne vem, kako bi rekel: srečo, čast, zadoščenje, milost? Recimo — možnost, da je v zadnjih letih svojega plodnega življenja doživel vse to, za kar je politična emigracija živela in upala (brezupno?) nekoč doseči: najprej osvobojenje slovenskega naroda izpod komunistične diktature, nato pa še osamosvojitve in oklic Republike Slovenije. S tem je bil položen tudi temelj za osebno priznanje dolgoletnega dela: na turneji zbora Gallusa po Sloveniji in Koroški je s ponosom sprejemal razna odličja za opravljeno delo, slovenska Cerkev pa mu je podelila najvišje odličje sv. Cirila in sv. Metoda.

Pisati o življenju in delu dr. Savellija

mi ni lahko — pa ne zato, ker bi dela dr. Savellija ne bil poznal, ampak iz ravno nasprotnega razloga: ker ga je toliko, da bo zaradi nujne skrajne verjetno ostalo nezapisanih mnogo važnih opravil in nalog, ki se komu zde bistveno važne. (In še to: brez prakse sem; to je šele moj drugi zapis o življenjski poti neke osebe. Hotel bi, da bi bil zadnji, pa slutim, da ne bo tako.)

V Argentini je dr. Julij Savelli deloval na raznih poljih. Največji delež ima na glasbenem, predvsem zborovskem. Ni mogoče misliti si zbora Gallusa brez njega, zborovih sončnih in tudi manj jasnih dni kakor tudi ne katerekoli glasbene prireditve brez njegove jasne in kritične presoje. Tujina mu je naprtla nalogo, za katero se ni bil izučil; vendar jo je sprejel kot bi bila to njegova profesionalna naloga in obveznost. Kot rečeno, je bil višek zadoščenja — poleg uspešnih nastopov v prejšnjih letih seveda, — navdušeno ploskanje in priznanje na koncertih na turneji v Sloveniji.

Slovenska skupnost mu seveda ni bila deveta briga, saj je sodeloval že takoj v prvih letih pri Društvu Slovencev, bil njegov podpredsednik in ga leta 1985 tudi vodil zaradi službene odsot-

nosti predsednika inž. Albina Mozetiča. Kasneje je bil večkrat odbornik — še v zadnjem odboru je sodeloval in umrl prav na dan občnega zbora Zedinjene Slovenije. — Brez dvoma tudi Slovenska pristava v Castelarju nosi v sebi njegov pečat. Njej je posvetil mnogo svojih moči in poznih zrelih let, ko so njegovi vrstniki v rojstni Sloveniji že uživali mirno upokojsko-preužitkarsko življenje. Da ne govorim o Glasu s Pristave, kamor je z ljubeznijo, humorjem in tudi prešernovskimi puščicami zapisoval dogodke pristavske trdoživosti.

Zanimanje za dogajanja v domovini ga je pripeljalo v politično udejstvovanje. Sodeloval je v SLS z zdravim prepričanjem, da politika ni tisto, kar o njej nekateri mislijo, ampak da je to najboljši način pomagati sorojakom pod komunističnim režimom. In spet mu je Bog dal novo zadoščenje, ko je v imenu stranke podpisal združitev izseljenške SLS z enakomiselnimi Slovenskimi krščanskimi demokrati v Sloveniji.

In ni še konec. Ne smemo prezreti dolgoletnega vodenja Slovenskega katoliškega akademskega starešinstva, profesorskega delovanja na Srednješolskem tečaju Ravnatelj Marko Bajuk in aktivne udeležbe pri prvem zasedanju Svetovnega slovenskega kongresa kot član argentinske konference.

A vse to je komaj druga polovica njegovega življenja! In prva? Iz osebne zornega kota bi skoraj rekel, da je ni bilo. Pa je bila! In je ravno tako važna, saj brez prve ne bi bilo druge. Torej ima svoj pomen vedeti, da se je rodil v bosanski vasi Čelebić leta 1912, da je hodil v razne osnovne šole, v meščansko šolo in gimnazijo v Žalcu in Celju in na ljubljanski univerzi leta 1936 dokončal študije ter postal advokat. Če se povrnemo h glasbi, je neobhodna informacija po očetu dedovana ljubezen do petja in njegovo prepevanje v Akademskem pevskem zboru, ki ga je vodil legendarni France Marolt.

Spet se bomo morali navaditi, da je nekdo, ki smo ga redno videvali in vedeli, da se lahko z zaupanjem nanj obrnemo, odšel. Ostane nam zavest, da je naredil vse, kar je mogel, in nam zapustil — poleg svojega spomina — zgled zavednega in delavnega človeka.

Končno pa me ob vsakem obujanju spominov na ljudi in na dogodke iz naših dni prešinja misel, zavest, da smo mi protagonisti spominov naših otrok. Prosimo Boga, da bi znali modro živeti, misliti in delati, da se bodo zanamci z zadovoljstvom spominjali naših dni, kot se danes spominjamo življenja in dela dr. Julija Savellija.

Iz krvi klijoč cvetnik

ALOJZIJ GERŽINIČ

Jutro pozabljenih. Antologija padlih, pobitih, prepovedanih, zamolčanih, pozabljenih. Zbral in uredil France Pibernik. Mohorjeva družba, Celje 1991, 318 strani.

Z zasedbo Slovenije maja 1945 je pod razbohoteno ždanovščino začela životariti estetsko, miselno in нравno bolna literatura. Zdrave sile so komunisti v letih revolucije in po zmagi iztrebili. Profesorju Francetu Piberniku je po vztrajnem iskanju in pozvedovanju uspelo izdati pretresljivo zbirko pesmi, črtic, krajših povesti, katerih pisci so bili žrtve usodnega štiriletja 1942-1945. (Med ustanovami, ki so Piberniku pomagale priti do gradiva, je bila tudi Slovenska hiša v Buenos Airesu.)

Predstavljenih je 21 avtorjev, vsak tudi s svojim portretom. Najstarejši trije so Primorci: Narte Velikonja, Stanko Vuk, Lado Piščanec. Rojstni datumi ostalih se vrste v dobrem desetletju od začetka prve velike vojske, smrt pa jih je zatekla med leti 1942 in 1945. Kakšno morijo so zakrivali uničevalni besi med našim zorečim intelektualnim rodod! Ni dvoma, da je bilo pomorjenih mladih pesnikov in pisateljev še več in je upanje, da se še odkrije vsaj nekaj njihove literaturne zapuščine.

Nadarjeni katoliški študenti so na mladostni poti imeli postojanke, polne pobud. Ozračje zadnjih predvojnih let lepo prikazuje Balantičev sošolec Tone Zrnc: „Mladi smo v slovenski družbi pred drugo svetovno vojno zoreli v moralno zdravem okolju. Živeli smo pošteno, delavno in krščansko. To pribijem kot resnico za krog bližnjih sovrstnikov. Vodil nas je čut za človeške, naravne in krščanske vrednote. Imeli smo zdravo vero, kulturo duha in dokaj plemenitosti srca.“ (V knjigi Zore Tavčar Slovenci za danes, Ljubljana 1991, 129). Bogatili so jih Škofovi zavodi, ljubljanska in mariborska klasična gimnazija. V Škofovih zavodih je v letih 1936-40 okoli Janeza Remica zaživel pravi umetniški krog. Nato se je ob Stanetu Bračku uveljavil krožek, v katerem so delali od avtorjev Antologije Leopold Legat, Frančišek Prelog, Janez Tominc, pa drugi: Franček Bohanec, Vladimir Kos, Franc Ločniškar, Janez Rus, Jakob Štular, Alojz Žibert. Že med vojsko je moral biti nekaj izrednega „dunajski krog“ (Remic, Hribovšek i. dr. O tem: Pibernik, Slovenski dunajski krog 1941-45, Ljubljana 1991).

Za vajo in za pisanje je bila po učnih zavodih množica rokopisnih listov: Domače vaje, Mlada setev, Jutranja zarja (Škofovi zavodi), Plamen (Marijanišče), Vigred, Naš dom, Življenje, Lipica (bogoso-

lovje), Majolika, Naše delo (salezijanci). Nekateri mladi pesniki so kmalu našli pot v Mentor, Vrtec, Mladiko, Kres, Našo zvezdo, Bogoljub, Slovenčev koledar, Kocbekovo Dejanje, celo v Dom in svet. Tu jih je odkrival, usmerjal, utrjeval njihovo zavest pesniškega in pisateljskega poklica dr. Tine Debeljak. Tudi sicer jim je rad pomagal.

Lado Piščanec, France Kunstelj, Tone Poldi in Viktor Zorman so bili duhovniki, zadnji trije kmalu domobranski kurati. Jože Šerjak (1944 mobiliziran v domobranstvo) in Franček Štabuc sta umrla kot bogoslovca. Tudi Janez Klarič je začel s študijem teologije, pa je prestopil v klasično filologijo; tej sta se posvetila tudi Ivan Hribovšek in Janez Remic. Na slavistiko je vleklo Frančka Preloga, Franceta Balantiča, v začetku tudi Jožeta Šerjaka; Janez Borštnar je ta študij celo dokončal. Zgodovino je študiral krščanski socialist Janez Tominc. Leopolda Legata je klicalo pravo z diplomacijo, pa so takrat univerzo zaprli. Tone Čokan je absolvirati medicino; temu študiju se je hotel posvetiti Stane Bračko, pa so univerzo zaprli. Karla Starca so po 4 semestrih kemije Nemci mobilizirali; na vzhodni fronti je prebegnil k Rusom in tam julija 1944 izginil. Nemci so mobilizirali tudi Janeza Remica; marca 1945 je ušel k domobrancem in delil z njimi usodo Vetrinja. Med domobranci je z 18 leti odšel Odon Peterka. Osmošolca Grozdeta so umorili domači komunisti. Stanka Vuka je z ženo in dr. Zajcem doma ubila skoro gotovo partizanska Ozna. Edinega med 21 umorjenimi, ki je, dasi bolan, prišel v moško dobo — Narteja

Velikonja — so po sramotnem režiranem procesu ustrelili neznano kje.

V knjigi so pesniki in pisatelji uvrščeni po letnicah rojstva — prvi je Velikonja (1891), zadnji Odon Peterka (1925). Tujih naštetem po datumih nasilne smrti.

1942: krščanski socialisti, med partizani:

- junija, **Tone Čokan**. Dal ga je likvidirati „vojvoda“ Matija Dermastja.

- ok. 20. avgusta, **Janez Klarič** med roško ofenzivo, ko je reševal civiliste iz italijanskih obročev.

- po avgustu **Janez Tominc** po roški ofenzivi „v ne povsem pojasnjenih okoliščinah ubit na sestanku z vaščani v Primči vasi pri Ambrusu“.

1943: 1. januarja **Lojze Grozde**. Po strašnem mučenju so ga partizani ubili v gozdu pri Mirni.

- med 22. in 23. oktobrom ubit **Franček Prelog**, pokopan v Jelendolu.

- 24. novembra **France Balantič**, od marca 1943 pri VS, nato pri domobrancih. Zgorel v obkoljeni hiši v Grahovem

- 2. februarja **Lado Piščanec**. Ustrelili so ga partizani v Cerknem. Pibernik dostavlja: „Novejša raziskovanja so partizanski poboj v Cerknem postavila pod vprašaj.“ (39)

- 10. marca **Stanko Vuk** v Trstu. Februarja je prišel iz italijanskih ječ.

- julija (ali kasneje) **Karel Starc**. Takrat se je zadnjikrat oglašil po moskovskem radiu.

- 4. decembra **Franček Štabuc**. Partizani so ga iz skrivališča izvabili na sestanek ter ga ubili blizu domačega kraja v Slovenskih gorah.

1945: 19. marca **Janez Borštnar**; domobranski nadporočnik. Umrl zaradi hudih ran, ki mu jih je povzročila eksplozija mine.

- konec maja **Viktor Zorman**, jeseni 1944 kurat na Gorenjskem. 29. maja vrnjen iz Vetrinja. Ubili so ga takoj po prehodu čez mejo.

- **Ivan Hribovšek**. 1945 vstopil med gorenjske domobranci; ubit na Teharjah ali v Kočevskem Rogu? (Tine Debeljak: „Vzdržuje se mnenje, da se je rešil in se povrnil na Koroško“ ter reševal domobranci v Sloveniji. (I. H., Pesem naj zapojem, Bs. As. 1965, X).

- junij (?) **Janez Remic**; šel med domobranci marca 1945. Vetrinj, vrnjen v Jugoslavijo.

- junij (?) **France Kunstelj**, kurat pri VS, potem pri domobrancih. Mučeniška smrt na Teharjah.

- 21. junija (?) **Tone Poldi**, kurat v Rupnikovem bataljonu. V Vetrinju je napisal važno Poročilo za posebno zavezniško komisijo v Milstadu. Na Teharjah se je pridružil pobegu deseterice oficirjev in bil pri tem ubit.

- junij (?) **Jože Šerjak**. 1944 mobiliziran v domobranstvo. Iz Vetrinja so ga odvedli v Teharje.

- junij (?) **Stane Bračko**. Spomladi 1944 mobiliziran v domobranci. Maja 1945 ostal v Ljubljani, zaprt v Šentvidu, ubit v Rogu.

- 23. ali 24. junija **Leopold Legat**. Spomladi mobiliziran v domobranstvo. Iz Vetrinja odveden na Teharje in tam ubit.

- junij (?) **Odon Peterka**. Pri domobrancih od 1943. Vetrinj, Šentvid, Kočevski Rog.

- 25. julija **Narte Velikonja**. Obsojen na smrt in ustreljen.

Preлита nedolžna kri po svoje barva stihe in odstavke v Antologiji. Koliko iskanja, koliko dognanj, koliko zajetih zrnčlepote, koliko uvidov in skrivnost življenja, koliko božje bližine! V zorenje in hrepenenje mladih duš pa tolče pošastni marš vojske, odmeva satanski krah izdajalske revolucije. Vsiljuje se slutnja smrti. Naj navedem Šerjakovo tako uglaseno pesem Ti, Gospod (142):

*Ti, Gospod, hodiš čez našo zemljo!
Tvoj križ nam je legel težko na ramena.
Zdaj romamo s Tabo,
od vasi do vasi,
in križ nas teži, teži...
In vsak dom, požgan, je nova bolest
in vsak brat, izgnan v tujino brez cest,
in vsak grob, še sveže skopan,
je nova postaja naše in Tvoje poti.
In naše in Tvoje noge — stopajo v kri.
A na obzorju še vzhaja grozeča zarja
in naša zemlja je v njej kot Kalvarija.
Senca Tvojega križa čeznjo je pala,
in narod — na njej razpet — tripi...
Kdaj nagnil bo glavo — ne v smrt —*

*v življenje;
kdaj dahnil boš čezenj: „Dopolnjeno je?“
Kdaj bo na nebu velikonočna zarja vstala?*

Odstavek iz Štabučevega pisma Vsem dragim: „Mati, dobra mati, umrl bom! Vem, mlad bom padel, pa si ne upam povedati, da ne bi padla še ti. Sestrice, bratci, živite, živite še moje življenje, ki ga jaz nisem smel. Dekle, vsaj mrtvega me pridri pokrižat, vsaj grob mi pridri obiskat, če prej ne moreš in ne smeš. Svet, zakaj si tako lep in jaz ne smem živeti!“ (155)

Sem spadajoči Peterkov Moj grob (318) je ponatisnjen v DŽ, oktober-november 1992, str. 272.

Začetništva je čutiti malo. Bili so to nadarjeni fantje z voljo po spolnjenju. Odlična ocena je že doslej sprejeta za Balantiča, za Hribovška. Za Kunstlja je Tine Debeljak napisal: „V njem gledam enega najmočnejših naših talentov, ki bi slovensko duhovniško tradicijo po Mešku, Finžgarju in Jalnu z uspehom nadaljeval.“ (Butara, 1075, str. 259) Za Remica pravi urednik Antologije: „Med tistimi mladimi slovenskimi izobraženci, ki so največ obetali svo-

jemu narodu, je bil gotovo Janez Remic, genialno nadarjeni študent klasične filologije.“ (219)

Literarna zapuščina večine avtorjev je izgubljena, uničena, izginila. Nekaj je ostalo po Balantiču, Hribovšku, Remicu, Starcu, Legatu, Peterku.

Medtem ko je zaslužena domovina skrbela, da je ostajala dežela padlih, pobitih, prepovedanih, zamolčanih, pozabljenih, jih je emigracija — vsaj nekatere — zbuja. Književnike žrtve revolucije je vztrajno odkrival in jih uvajal v literarno zgodovino dr. Tine Debeljak. Izdal je Velikonja (1955 pa 1969), po ljubljanski izdaji 1944 Balantiča (1956), (20 let kasneje Papež), Hribovška (1965), Kunstlja (1975) ter jih v spremnih besedah predstavil javnosti. Ob dvajsetletnici komunistične okupacije Slovenije je SKA razpisala Velikonjevo literarno nagrado, junija 1965 je priredila večer, na katerem so recitirali poleg drugih tudi odlomke iz Balantiča, Hribovška, Kunstlja, Zormanja, Borštnarja, Bračka. Predsednik Ruda Jurčec je med drugim izvajal: „V borbi proti revoluciji padli književniki niso popolnoma umrli, saj so njih dela še vedno živa med nami, ko nam iz njih rastejo ne več protirevolucionarji, ampak prvi glasniki revolucije duha, ki je edino sposobna rešiti dostojanstvo človeka v borbi za zmago resnice, pravice in ljubezni. Vendar pa naj velja večer tudi kot priznanje in zahvala dr. Tinetu Debeljaku, ki je večino mladih padlih vzgojil in nam jih potem v emigraciji tudi reševal.“ Za pravo podobo padlih borcev je dr. Tine Debeljak nato podal okvirne misli o njihovem mestu v borbi in slovenski književnosti.

Pibernikova knjiga **Jutro pozabljenih** spopolnjuje podobo med 1942 in 1945 pomorjenih pesnikov in pisateljev in podoba naše slovstvene zgodovine. Urednik Antologije podčrtava to dejstvo v uvodu: „Zbornik naj bi opozoril na veliko izgubo v območju novejšega slovenskega slovstva. Visoko število padlih in pobitih katoliških besednih ustvarjalcev nas prepričuje, kako hudo je bila prizadeta tista slovenska literarna usmerjenost, ki je iz predvojnega časa imela dovolj trdno umetniško tradicijo, pa vojni pa ne le, da je bila na vsej črti zatirana, ostala je tudi brez pomembnih nosilcev in brez nadarjenih mladih literarnih naslednikov, ki so tako tragično končali, ne da bi mogli opraviti delo, za katerega so bili rojeni.“ (10)

O njih vračanju v slovensko kulturo glej še Dom in svet 1989 (Štabuc), Književne liste Dela 1990 (Bračko, Legat, Peterka), Celovski zvon 1991 (Klarič, Legat). Duhovno življenje je l. 1990 (oktober-november) priobčilo nekaj pesmi L. Legata, S. Bračka, O. Peterke, I. Hribovška (str. 524-526). Nekaterih teh pesmi ni v obravnavani Antologiji.

Urednikovi podatki o avtorjih z dodatnimi viri in literaturo so dragoceni.* Naj nekaj malega dodam in popravim.

O smrti Stanka Vuka pravi: „Menda se je odpravil skupaj z ženo v partizane, toda 10. marca 1944 zvečer sta bila oba ubita. Do danes še ni bilo mogoče argumentirano potrditi, kdo so bili trije ubijalci, beli, črni ali rdeči.“ (28) Mirko Javornik se je l. 1979 lotil te zadeve. Začel je tako: „Umor Stanka Vuka je ena temnih, tistim, ki vedo resnico, neprijetnih skrivnosti v zgodovini komunistične revolucije in državljanske vojne na Slovenskem.“ Potem prispeva vrsto dejstev, ki govore za to, da so zakonca Vuka in z njima dr. Daneta Zajca likvidirali komunisti. (Pero in čas II, 1980, 363-366)

Vestnik pa je iz Intervjuja Tribune z Zdenkom Zavadlavom prinesel tole: „Kdo si je izmislil črno roko na Primorskem? Dejstvo je, da je bil na eni strani krščanski socialist Stanko Vuk, na drugi (...) pa organizacija Ozne (...) z Dušanom Furlanom in Vitkom Hlajem.“ Furlan „je verjetno kriv za smrt Stanka Vuka“. (Vestnik, okt.-dec. 1990, 238-239)

V članku o Balantiču je v oddelku Viri in literatura za izdajo Pesmi (Miniaturna), Celovec 1967, napačna trditev **Spremno besedilo P. B. (Pavel Borštnik)**. V resnici je spremno besedilo napisal B. R. (Branko Rozman).

V odstavku Viri in literatura za Lojzeta Grozdeta manjka omemba knjige švicarskega duhovnika Lea Schmidta Junger Held der neuen Zeit, Luzern 1950. Uvod dr. Gregorija Rožmana. V francoščini pa je izšel Grozdetov življenjepis leta 1955 v Kanadi v prevodu p. Hermana Vodenika. Izostala je navedba ponatisa v Argentini (Lojze Grozde, Mladec Kristusa Kralja, vzori I, Buenos Aires 1955). Tu se popravljajo nekatere napake, ki so se g. Schmidu vrinile v poročanju o revoluciji na Slovenskem in odporu.)

* Ponatisu Strletovega življenjepisa „Slovenski mučenec Lojze Grozde“, ki ga je izdal Katehetski center - Knjižice v Ljubljani 1991, je napisal spremno besedo dr. Taras Kermauner (40 strani), Berta Golob pa dodala izbor Grozdetovih pesmi.

* Vse te avtorje našteva Pibernik še v Dom in svetu, zbornik 1992, Maribor, Slomškova založba, v prispevku Prepovedana in zamolčana literatura (194-201). Deli jih v katoliške književnike, „ki so padli na tej ali oni strani, nekateri v še do danes nepojasnjenih okoliščinah“ (196); v skupino „mladih književnikov, ki je izginila v množičnih povojnih pobojih v Teharjah, v kočevskih jamah in drugod“ (197-198). Dodaja jim Narteja Velikonja (198).

Slovenski mučenec LOJZE GROZDE

III. Iztok

Jesen se je bližala. Doma niso bili kaj zadovoljni, da bi šel Lojze v gimnazijo. Mnogi vaščani so govorili očimu: „Boš že videl, kaj bo. Šola stane. Ob domačijo boš.“ Očim je Lojzeta tedaj zelo težko videl. Šele pozneje je spoznal, da je bil v zmoti, in ga je začel imeti skoraj rajši kakor svoje otroke. Le mati bi rada videla, da bi šel Lojze v šolo, čeprav jo je skrbelo, kako bo z vzdrževanjem. Če drugega ne, še bo otrok vsaj izognil večnemu zapostavljanju in trdemu ravnanju, ki ga je bil deležen.

Komaj je čakal tistega dneva, hrepenenje ukaželjne duše ga je vabilo v Ljubljano. Pastirček iz Vodla študent! A tiste zadnje dni, ko se je bližalo slovo, je na mah spoznal, koliko vezi ga vendarle priklepa na ljudi in kraj, na hribe in doline, kjer je preživel prva mladostna leta: pozabljeno je bilo vse, kar je grenkega in bridkega doživel v domačem kraju in med domačimi ljudmi. Sam je pozneje opisoval, kako ob takih priložnostih človek nenadno uzre lepoto, mimo katere je prej hodil kakor z zaprtimi očmi. Mati mu je dala zadnje nauke na pot v življenje; kako naj se pridno uči, da bo kaj iz njega, a predvsem naj na Boga nikdar ne pozabi. „To so bili tisti zlati nauki, ki jih dajejo dan danes le še naše kmečke matere,“ je pisal Lojze v četrti šoli v črtici Študent Janez, kjer je opisal sam sebe. K dobrotnici v Ljubljani je

ANTON STRLE

prišel v podobni opravi kakor za evharistični kongres, le s tako razliko, da je to pot namesto kruha pod pazduho stiskal neizgotovljeno srajco in nekaj drugega perila. Zares velika revščina.

Ko je prišel v Marijanišče, kak teden sploh nisi vedel, da je v učilnici majhen šibek fantič z očmi, ki so razodevale veliko duševnega življenja, a boječ, tihi in dokaj neroden; že na prvi pogled se mu je poznalo, da je doma s hribov. Ker je bil slabo oblečen, ni pri dečkih, ki so se sklanjali nad prvo latinsko učenostjo ali pa razgrajali po lepem marijaniškem igrišču, da se je slišalo tja na Grad, zbujal nikake posebne pozornosti, razen da so ga včasih kaj podražili. V začetku se mu je bilo kar težko živeti v povsem nov način življenja v zavodu, ki je bil povsem različen od življenja na paši v svobodni naravi lepega dolenskega podeželja.

Kot tretješolec je v pesmi lepo izrazil to svoje občutje:

Tu v mestu pusto je,
ker cvetja tu ni,
pač cvetje tu je,
le meni se zdi,
da v mestu ga ni,
ker tuje mi je.

Kak teden dni je deček hodil okoli z nekam povešeno glavo in prefekt mu je

bral domotožje v očeh. A kmalu se je fant „znašel v položaju“, kakor so govorili v tedanjem marijaniškem dijaškem žargonu. Pokazal je svoj pravi obraz. Postal je živahen, samozavesten, pogumen in podjeten, tudi nagajiv sem in tja, dasi brez prave hudobije.

Izmed sošolcev ni od prej nikogar poznal. Zato si prostora v razredu ni izbiral. Sedel je kar v prvo klopi, kar je za dobrega študenta navadno najboljšo. V začetku je imel v šoli smolo. Že pri drugi uri srbohrvaščine je bil vprašan, pa je takoj dobil dvojko. Ko je prišel iz šole, mu je prefekt odločno zagrozil, da bo moral iti domov krave past, če se ne bo bolje učil. Pri tretji srbohrvaški uri je spet moral sesti. Malo je manjkalo, pa bi bila v Marijanišču palica pela, kajti takratni prefekt ni bil preveč prizanesljiv. Profesor srbohrvaščine Lojzeta ni rad videl. Iz črtice, v kateri Grozde kot četrtošolec opisuje sam sebe, se vidi, da ga profesor zato ni mogel, ker hribovski pastirček ni imel gosposkih hlač, kakršne so nosili njegovi sošolci iz boljših mestnih družin, in ker se na paši ni bil naučil tako lepih poklonov kakor gosposki razvajenci. Saj se posebno gosposkega vedenja Lojze tudi pozneje ni naučil; vedno je napravil bolj vtis krepkega kmečkega fanta, ki se pri nastopu v meščanski družbi čuti nekam negotovega. „Ko sem pa tako strašno neroden!“ je včasih potožil.

Ob konferenci je bil Lojze v srbohrvaščini opominjan. Zdaj se je zaročil: „Zmagal bom, pa naj stane kar koli; če sem doma v šoli vse prekašal, ali naj tu capljam zadaj za drugimi, obložen z dvojkami, ko sem vendar hotel iti v šolo!“ Misli je, kako bo doma mati razočarana in kako bo razočaran učitelj, ki ga je pripo-

Sanjuška dekleta ob Grozdetovem grobu na šentrupertskem pokopališču januarja 1993. — Foto: Marko VOMBERGAR.

ročil kot svojega daleč najboljšega učenca! Pa gospa, ki se je zanj zavzela! — In res, ob koncu leta je bil Lojze že trden odličnjak z ugledom pri profesorjih in sošolcih. Drugo leto je kot najboljši učenec dobil zlato knjižico.

Kot gojenec v zavodu je bil med zelo živimi tovariši še precej zgleden. Vsaj med študijem ni bilo posebnih težav z njim. Ko se je v šoli temeljito popravil, je razumevaljoči prefekt napravil pri njem včasih kako izjemo in mu dovolil, da je smel tudi med časom, ki je bil določen za študij, kaj brati, kadar se je že naučil vse predmete.

Kot fant živahne narave je tedaj Lojze napravil včasih kako neumnost. Nekoč je v učilnici med študijem preveč hrupno kašljal. Ker se ni dal ugnati, ga je prefekt — prav takrat nekaj nataknen — pogljal na hodnik. Lojze vzame knjigo in gre. Ko se naveliča ponavljati latinske besede in slovnična pravila, začne pokasljevati še krepkeje kakor prej v učilnici, misleč, da se v učilnico ne sliši močno, nekoliko pa najbrž tudi iz nagajivosti. Prefekt stopi za razgrajčem: „Ali misliš, da si na paši? Pojdi no sem! Da si boš za vselej zapomnil!“ Deček je moral zaradi svoje prešernosti takrat menda prvič — in morda tudi zadnjič — čutiti krepko prefektovo roko. Spet novo nečastno doživetje! Ko je bil še doma, se mu vsaj v šoli kaj takega nikdar ni primerilo. A skoraj čudno! S prefektom sta se odslej še bolj razumela, kajti Lojze je iz prefektovega vedenja dobro čutil, da mu je s kaznijo hotel le dobro; prefekt je razumel njegove mladostne napake, saj je bil tudi sam še mlad akademik.

Med prostim časom se je zelo rad igral na zavodskem igrišču. Vsake nove igre se je lotil. Ker je bil pri igranju od začetka dokaj neokreten, je marsikatera šala šla na njegovo račun. A to ni bilo dolgo. Nič več ni dovolil, da bi se tovariši norčevali iz njega, in gorje tistemu, ki bi to poskušal. Takoj ga je Lojze napadel, dostikrat kar s pestjo. Ko je tako koga premikastil, je na koncu prav posmehljivo vprašal v svojem značilnem dolenjskem narečju: „Maš dost?“ Splah je bil v nekaterih stvareh zelo samozavesten, najbrž se je tega navzel že v domači šoli, ko je vse svoje součence visoko nadkriljeval. Iz domačega vinorodnega kraja je prinesel s seboj nelep navado, da je rad junačil in se ravsal. V drugi šoli se je na primer zgodilo, da mu je v učilnici med učenjem neki tovariš začel nagajati. Prefekt je bil pravkar odšel za nekaj časa iz učilnice po opravkih. Lojze je nagajivca posvaril, naj miruje. Ker ponovni opomini niso zalegli, je prijel za nož, ki je ravno ležal na pultu, ga zaprl in vrgel porednežu v spodnjo čeljust, da se mu je udrila kri. Lojze je ves prebledel; tako hučo pa res ni mislil. Ko se je prefekt vrnil v učilnico in zagledal žalostni prizor, sta z

Lojzetom seveda spet orala. Ta dogodek je Lojze sicer obžaloval, a odtlej je marsikaterega nagajivca ustrašoval z rečenico: „Ti bom nuž v glavo vrgel!“ Ker so dečki vedeli, da nekoliko starejši Lojze, kadar govori resno in s takim poudarkom, ne pozna šale, si ga niso upali več dražiti.

V drugi šoli mu je prišel v roke Finžgarjev roman Pod svobodnim soncem. Večkrat ga je bral in dajal brat svojim tovarišem. Knjiga mu je postala strast. Kako se je težko krotil pri pultu! Pojezdil bi rad z Iztokom v Carigrad in z njim izvrševal junaške dela. Tam skozi širne, temne gozdove! Vse je tiho naokrog. Radovan poje in na gosli spremlja pesem.

Nenadoma se razlegne glas peketajovčih konjskih kopit in spet utihne v daljavi. Potem pride bojni metež! — Ali se ni Lojzetu oko ozrlo skozi okno učilnice tja v gozd na Golovcu in dalje na črni Krim in lško pod njim; dalje in dalje na jug in vzhod so mu šle misli in mu slikale pragozdove, reke in pustolovščine...

Ob nedeljah hodijo marijaniški dijaki na sprehod. Takrat so šli največkrat na Golovec. Te popoldanske sprehode je imel Lojze vedno rad. Tam je bil spet košček tiste svobodne in naravne lepote, ki ga je obdajala na Dolenjskem. Tam je vse oživele; Tudi Radovan, Izток in vse drugo iz romana. Domišljija je začela ustvarjati: zašumel je divji pragozd in postal je prizorišče pustolovščin, nepričakovanih zased, napadov in junaštev. Lojze je seveda hotel biti Izток in marsikateri tovariš je čutil njegovo pest na lastni koži. Ko je „Izток“ nekoč z lokom sošolcu, ki se ni hotel „vdati“, prestrelil ustnico je bilo prefektu dovolj. Zapleniti mu je moral knjigo Pod svobodnim soncem, zakaj fantova domišljija je bila že preveč razgreta.

Zaradi nepremišljenosti na Golovcu je Grozde nekaj dni hodil poparjen okoli. Tisto z nožem in zdaj še z lokom! Poznje je sam pravil, kako bi bil postal docela podoben skvarjenim mestnim pobalinom, če bi šlo tako naprej, in v slabem ne bi bil ostal sredi pota, ko bi jo zavozil.

Ker je bil Lojze doma iz vinorodnih krajev, je bil že zmlada navajen pijače. Kadar se je takole v drugi ali tretji šoli vrnil s počitnic v Ljubljano, ni nikoli pozabil pobahati se pred sošolci, kako ga je doma „cukal“. Pogosto je tudi razlagal, da je pijača zdrava in potrebna reč in da se v pijačnosti da marsikaj pomembnega napraviti in da voda še za v čevlji ni dobra. Zagovarjal je torej prav to, kar je pozneje ostro zavračal.

A ne povedati bi vse resnice, ko bi ne omenili, da je imel Lojze vendarle že takrat nekatere prav lepe lastnosti. Rad je sošolcem pomagal pri učenju. Včasih je s kom porabil kar vse popoldne v inštrukcijski sobi in to za goli „Bog plačaj“.

OBNOVA ZAVODA SV. STANISLAVA

Nadškofijski ordinariat in gradbeno podjetje SCT iz Ljubljane sta 18. marca podpisala pogodbo za obnovitev Zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Vrednost del, ki jih bodo opravili, znaša več kot 6 milijonov nemških mark. Obnova bo imela več etap. V prvih 5 mesecih bodo obnovili prostore, namenjene za gimnazijo (četrtno vse stavbe, 24 učilnic), nato v naslednjih 4 mesecih prostore v krilu stavbe, ki bo namenjeno Slovenskemu domu; drugo bodo obnovili kasneje.

Jegličev sklad, ki ga je lani ustanovil nadškof Šuštar, naproša vse Slovence doma in po svetu za prispevke za ogromne stroške za obnovo ustanove, ki bo pomembna za duhovno prenavo slovenskega naroda.

Tudi v šoli so ga sošolci nadlegovali med odmori in tudi sicer, pa jim zlepa ni odklonil pomoči. Glede pobožnosti, ki takrat pri njem ni bila nad povprečno mero, pa moramo reči, da je rad častil Marijo. Kot drugošolec je bil po večmesečni pripravi in po prestanih izpitih 8. decembra 1936 sprejet v kongregacijo, ki je obstajala v zavodu že od leta 1908 in je nosila naslov Brezmadežne. Pogosto je pristopal k sv. obhajilu.

Že v prvi šoli je pisal pesmice in jih priobčeval v Izviru, listu, ki so ga izdajali marijaniški nižješolci. Tovariši so videli njegovo sposobnost in so ga kot drugošolca izbrali za urednika Izvira. Moško je mladi urednik med prostim časom skliceval okoli pulta krepke in živahne dečke, jim dajal navodila in naročila ter sprejemal prispevke in nasvete za list. V tretji šoli že najdemo sonete, ki ga kažejo kot mnogo obetajočega pesnika. Pesmi so zdaj po večini narodnostne vsebine, medtem ko je prej pel o letnih časih. V četrti šoli je bil spet urednik. Ta letnik Izvira je zelo lep, izredno obsežen, zlasti pa močan vsebinsko in oblikovno. Neki Lojzetov sošolec je bil zelo dobe ilustrator, urednik sam pa za svoja leta izredno dober in plodovit pesnik in pisatelj. Posebnost tega letnika je smiselna in lepa razvrstitev prispevkov; zlasti pa je značilen poseben del v vsaki številki z naslovom „Slovensci smo!“ Zanj je največ sam pisal pesmi in članke rodoljubne vsebine.

Rad je imel tudi zdravo študentovsko šegavost. Za slovesnost zadnjega dneva četrte šole, ko bo treba preskočiti jarek med nižjo in višjo šolo, je Grozde spesnil šaljivo resno Četrtošolsko gloslo, ki je bila priobčena tudi v Mentorju.

Iz mojih spominov

RUDOLF HIRSCHGEGGER

Vedeli smo, da za nas ni povratka v Slovenijo. Kljub boleči zavesti smo mislili na izselitev. Naš voditelj, bivši minister dr. Miha Krek je v Rimu ustanovil pisarno za socialno skrb Slovencev. Poslal je naročilo, naj se sestavi pregled slovenskih beguncev v vseh taboriščih v Evropi, s potrebnimi podatki o poklicu in zmožnostih, kar bo služilo za predstavo državam, ki bi hotele sprejeti begunce. Že preje sem sestavil kartoteko vseh beguncev po naročilu Socialnega odbora, ki je bil tedaj v Pegezzu. Delo je bilo tajno, ker IRO organizacija, ki je za UNRO prevzela skrb za begunce, ne bi dovolila tega dela. Njih načrt je bil, da se begunci vrnejo v svoje domovine. Po kartoteki sem prevzel tudi to delo, kar je bilo nato poslano dr. Kreku. Pozneje je bil en izvod poslan mgr. Janezu Hladniku v Argentino, ki je pri argentinskih oblasteh posredoval za imigracijo slovenskih beguncev.

Komunistična oblast je lovila „vojne zločince“. Tudi z bratom sva bila na listi. Nekoč me je klicala v pisarno Miss Michel, ki je imela v angleškem taboriščem vodstvu skrb za socialne potrebe. Z njo sem preko gledališkega udejstvovanja imel pogoste zveze. Opozorila me je, naj zapustim taborišče, ker me bo jugoslovanska oblast iskala. Zagotovil sem, da bom ostal v taborišču.

Po opozorilu sem si uredil udobno skrivališče v gledališki dvorani pod zemljo. Veliko število mož in fantov se je skrivalo ali odhajalo v nočeh v bližnje gozdove, kljub mrazu v oktobrskih in novembrskih dneh. Dne 10. novembra 1947 je 580 angleških vojakov v treh pasovih obkolilo taborišče in jugoslovanski oficirji so v spremstvu Angležev po sobah barak iskali „vojne zločince“. Ob preiskavi nas je bilo v skrivališču deset. Niso nas našli. Jugoslovanski oficir, ki me je iskal v stanovanju, je surovo z revolverjem grozil moji ženi in spraševal, kje sem. Žena tega ni vedela. Že mesec dni je preteklo, ko se iz skrivališča nisem pokazal nikomur.

Spočetka je vedel zame le hišnik Tone Medved, molčeč mož, ki mi je prinašal tudi hrano in včasih tudi priboljšek, ki mu ga je dala Miss Michel.

Naslednji teden po blokadi je Medved prinesel listič dr. Blatnika, da se bomo v plombarnem vagonu s tovornim vlakom, nekateri, ki smo v nevarnosti, odpeljali v ameriško cono. Toda po zvižaji železničarjev in avstrijskih orožnikov, ki so bili vnaprej dobro plačani, bi nas skoro zapeljali v Celovec, če ne celo v Slovenijo. Enajst nas je bilo in razšli smo se v svoja skrivališča. Po štirih dneh sem spet dobil sporočilo dr. Blatnika, da se bomo čez deset dni odpeljali s špitalskega kolodvora z brzovlakom preko Gradca skozi Saltzal v Bischofsheim, kjer je bila ameriška cona. Tako smo po nekaterih neljubih dogodivščinah le prišli pod ameriško upravo, ki nas je po posredovanju dr. Blatnika sprejela. Družine, ki so čakale v špitalskem taborišču, je prav

tako dr. Blatnik z izposojenimi tujimi legitimacijami z vlakom spravil do nas. V taborišču Asten pri Linzu, kjer je bilo večina Srbov, se nas je zbralo z otroki 55 ubeglih iz Spittala. V tem taborišču smo bili v miru le kratek čas. V taborišču je bil Slovenec iz Prekmurja, neki Avgust Horvat (nima nič opraviti z gospodom Avgustom Horvatom v Buenos Airesu), ki je bil povezan s slovensko UDBO, tajno komunistično policijo. Ta nas je ovdal kot vojne zločince štabu IRA za ameriško cono v Linzu.

Nekega dne nam je taboriščno vodstvo ob štirih popoldne ukazalo, da moramo biti naslednje jutro ob šestih pripravljeni, da nas bodo s tovornjaki prepeljali v angleško cono. V prepričanju, da nas bodo vrnili v Slovenijo, smo se takoj sešli in ukrepali, kako zadevo rešiti. Takoj smo poslali telegram dr. Mihi Kreku v Washington in prosili za posredovanje, ravnatelj Bajuk pa se je odpeljal v Salzburg, da bi škof Rožman, s pomočjo salzburškega nadškofa Rochracherja posredoval za našo rešitev. Škof Rožman je že odšel preko Švice v ZDA, nadškof pa se je nahajal na Dunaju na konferenci. Dobil je leško fijskega vikarja in ta je takoj telefoniral nadškofu na Dunaj za posredovanje. Ta se je uspešno zavzel za nas. Dr. Krek nam je telegrafsko sporočil ob štirih zjutraj, da smo vsi sprejeti v neko Ligo in tako pod direktno zaščito ameriške vlade. Tovornjakov ob štirih zjutraj ni bilo. Nadškof je povedal, da je odkril nečloveško kupčijo. Hoteli so nas vrniti za dva vagona hercegovskega tobaka.

Špitalsko taborišče na Koroškem, decembra 1946. — „Petrčkove poslednje sanje“, vsi nastopajoči. Foto: Janko MERNIK.

IZ ŽIVLJENJA CERKVE V SLOVENIJI

Krovná komisija Rimsko-katoliške Cerkve in vlade Republike Slovenije

24. marca se je prvič sešla tako imenovana „Mešana krovná komisija Rimsko-katoliške Cerkve in vlade republike Slovenije“. Z vladne strani ji predseduje minister za zunanje zadeve Lojze Peterle, s cerkvene strani pa škof Alojz Uran. Ustanovili so 5 komisij.

1. **Zakonodajno-pravno komisijo** vodi s cerkvene strani dr. Borut Košir, z vladne pa minister Lojze Jenko.

2. **Komisiji za vzgojo iz izobraževanja** predsedujeta generalni vikar koprške škofije Renato Podberšič in minister za šolstvo in šport dr. Slavko Gaber.

3. **Komisijo za gospodarska, finančna in socialna vprašanja** vodijo mariborski škofijski ekonom Mirko Krašovec, finančni minister Mitja Gaspari in ministrica za delo, družino ter socialne zadeve Jožica Puhar.

4. **Komisijo za pastoračijo posebnih kategorij in skupin** (bolniki, alkoholi, zaporniki, narkomani) vodi s cerkvene strani Gašper Rudolf, s strani vlade pa ministri: za zdravstvo dr. Božidar Voljč, za obrambo Janez Janša, za pravosodje Miha Kozinc ter po potrebi

minister za notranje zadeve Ivo Bizjak.

5. **Komisiji za kulturno-umetnostna vprašanja** (varstvo kulturnih spomenikov) predseduje dr. Ivan Štuhec s cerkvene strani, z vladne strani pa minister za kulturo Sergij Pelhan.

Vprašanj, ki jih je treba reševati, je veliko: ureditev pravnega položaja katoliške Cerkve v slovenski državi, vračanje zaplenjenega cerkvenega premoženja, plačevanje davkov duhovnikov, redovnikov in redovnic, vsaj simbolna povrnitev škode za toliko porušenih cerkva po revoluciji, vprašanje šolstva itn.

Pogrebna slovesnost za 105 žrtev komunizma na Igu

V nedeljo 28. marca je bila na Igu pri Ljubljani slovesnost, posvečena žrtvam komunizma v času revolucije in po njej. Začela se je z mašo v cerkvi, nadaljevala

pa na pokopališču s simbolnim pogrebom, blagoslovitvijo spominske plošče (z imeni 105 žrtev!) in priložnostno kulturno prireditvijo. Slovesnost je vodil kanonik Melhior Golob, spregovoril pa je tudi član državnega zbora Nace Polajnar. Država mora poskrbeti, da bo

Ain Karem, Sveta dežela. — Blagoslovitev plošče z Zaharijevim slavonspevom v slovenščini. — Foto: Mirjam OBLAK

IZ MOJH SPOMINOV...

Nadaljevanje

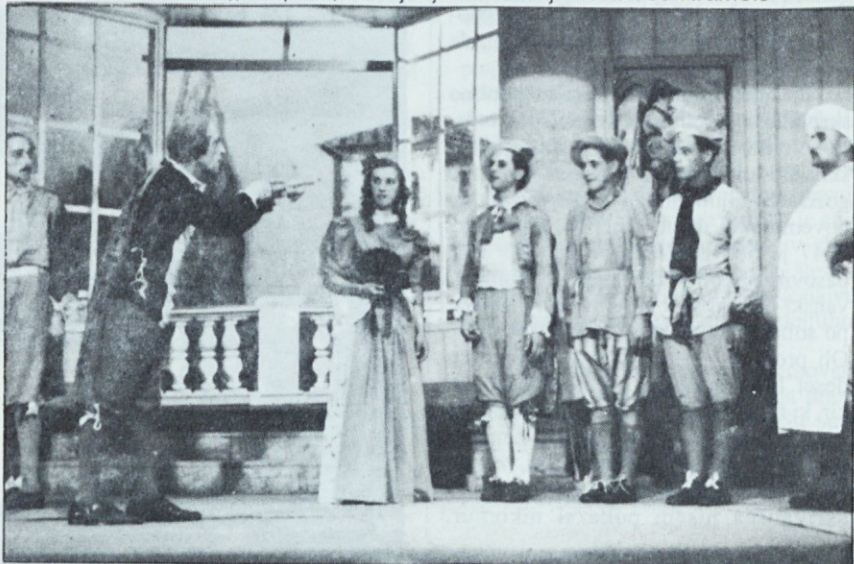
Tretjič smo bili torej Angležem trgovsko blago.

Prvič: Konec maja 1945 so vmili 12.000 domobrancev zato, da so se partizani umaknili s Koroške.

Drugič: 8. septembra 1947 je bila na Bledu podpisana Steel-Titova pogodba, s katero se je Tito obvezal, da bo plačal Angležem bakreni rudnik v Boru, ki ga je podpržavil, ti pa bodo vmili še vse begunce, ki živijo v njihovem zasedbenem pasu. Kljub strogi tajnosti se je to zvedelo in se po posredovanju cerkvenih krogov preprečilo. Angleži so lovili nato le „vojne zločince“.

Tretjič: Nameravana vrnitev 55 Slovencev iz taborišča Asten pri Linzu je bila odkupnina za dva vagona hercegovskega tobaka. To sta preprečila salzburški nadško fdr. Rochrachner in dr. Miha Krek v Washingtonu.

Špitalsko taborišče na Koroškem — februarja 1947.
Molierov „Skopuh“, 2. dejanje. Na skrajni levi: Ted Kramolc

resnica o teh tragičnih revolucijskih in porevolucijskih zločinih prišla na dan. Zločinci imajo ime in priimek, pa naj gre za še žive, ki uživajo privilegirane pokojnine, ali pa jih ni več med živimi. Potrebna je sodna ugotovitev in postavitev vsega na svoje mesto. Prej ne more priti do resnične sprave.

Nova slovenska zaveza

27. marca je bil v župnijski dvorani Moste-Ljubljana 3. letni občni zbor Nove slovenske zaveze, društva, ki povezuje preživele domobrance, njihove svojce in žrtve, ki so morale skozi povojno komunistično nasilje v zloglasnih taboriščih. Društvo je bilo ustanovljeno pred dobrima dvema letoma. Po počastitvi spomina pomorjenih domobrancev je predsednik društva dr. Tine Velikonja poudaril v nagovoru 2 nalogi: poskrbeti vsaj za simboličen pokop mrtvih in napisati resnico o revoluciji in žrtvah. V zvezi s tem organizirajo in sodelujejo pri odkrivanju farnih plošč v spomin zamočanim žrtvam. Z izdajanjem glasila Zaveza pa pomagajo pri pisanju nove, prave zgodovine revolucionarnega obdobja. Doslej je izlo 8 števk. Država je zavrnila prošnjo za dotacijo, s pomočjo katere bi krili vsaj nujne stroške.

Slovenska obeležja v Sveti deželi

19. februarja 1993 je provincial slovenskih frančiškanov Polikarp Brolih blagoslovil ploščo z Zaharijevim slavospevom (Benedictus) v Ain Karemu, mestecu približno 7 km od Jeruzalema, kjer je bil dom Janeza Krstnika. S skupino slovenskih romarjev je bila tudi Mirjam Oblak iz San Justa.

Ploščo s slovenskim očenašem v samostanu na Oljski gori je leta 1910 blagoslovil škof Jeglič, ploščo z Marijinim Magnifikatom v slovenščini v cerkvi Marijinega obiskanja v Ain Karem je od leta 1945, mozaik Marije, Matere Slovencev, pa je blagoslovil leta 1973 škof Lenič.

Maša po radiu

Na cvetno nedeljo, 4. aprila, je Radio Slovenija začel redno prenašati nedeljske maše in sicer na III. programu. O televizijskem prenosu „so nam dovoljene le sanje“, je zapisala Družina. Za verne je še vedno na voljo samo polurna oddaja na teden, čeprav se je ob popisu izjavilo za katoličane 72 odstotkov Slovencev.

Iz naše kronike

Na sestanku Lige žena-mati v Slovenskem domu v San Martinu je na sestanku marca govorila Katica Dimnik o mestu in nalogah slovenske babice danes.

Duhovne obnove za veliko noč so bile po vseh slovenskih verskih središčih.

Na cvetno nedeljo smo imeli po naših središčih blagoslov oljčnih vej in butaric, procesijo in sveto mašo z veliko udeležbo rojakov.

Velikonočni obredi v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši so bili svečano opravljeni ob množični udeležbi vernikov, ki napolnijo cerkev in z njo povezano dvorišče. Pri vseh verskih opravilih je spovedovalo več slovenskih duhovnikov. Na veliki četrtek in petek je pel Mladinski zbor iz San Justa pod vodstvom Andreja Selana, na velikonočno vigilijo pa „Gallus“ pod vodstvom Anke Savelli-Gaser.

Slovesno večerno mašo na veliki četrtek je vodil delegat dr. Alojzij Starc s somaševalcema Francetom Bergantom, ki je tudi pridigal, in dr. Juretom Rodetom. Napovedovalec je bil Janko Lavrič, berili pa sta brala Saši Jelenc in Kristijan Vivod; po prenosu sv. Rešnjega telesa je bilo češčenje do polnoči; za ženami dekleta in nato moški in fantje.

Opravilo velikega petka je vodil Jože Škerbec ob dušnih pastirjih Francetu Bergantu, Tonetu Bidovcu, Francetu Šenku in misijonarju p. Lovretu Tomažinu, ki je tudi pridigal. Napovedovalec je bil Bogdan Magister, berili sta brala Marta Selan in Franci Grilj, pri pasijonu je pel evangelista Bergant, Kristusa Tomažin, drugo pa Mladinski zbor.

Obred velikonočne vigilije je vodil dr. A. Starc s somaševanjem Jožeta Guština in Jožeta Škerbca; napovedovalec je bil Tone Rode, berila pa so brali Štefan Godec, Lučka Vombergar, Tomaž Filipič, Cecilija Grbec, Marta Žakelj in prof. Tine Vivod.

Blagoslov velikonočnih jedil so po vseh krajih Velikega Buenos Airesa, kjer živijo Slovenci, opravili krajevni dušni pastirji.

Na velikonočno nedeljo so po slovenskih mašah mladi imeli velikonočna srečanja.

47. redni letni občni zbor društva Zedinjena Slovenija je bil na cvetno nedeljo, 4. aprila, v Slovenski hiši; društvo ima 827 članov; v odboru za poslovno leto 1993 (do marca 1994) so: prof. Tine Vivod

— predsednik, inž. Jernej Dobovšek in Jože Šenk — podpredsednika, Emil Cof — tajnik, Marjan Loboda ml. — blagajnik, Stane Mehle — gospodar, odborniki: dr. Jože Dobovšek, Frido Godec, inž. Andrej Grohar, Mila Hribar, lic. Stanko Jerebič, Marjan Jesenovec, arh. Ivan Kogovšek, Bogdan Magister, Mija Markež, Blaž Miklič, Dominik Oblak, Tone Oblak, Saša Omahna, cont. Simonka Truden, Tone Rode, dr. Alojzij Starc, lic. Beno Truden; namestniki: Luka Debevec, Helena Malovrh, Franci Žnidar; nadzorni odbor: prof. Jana Dobovšek, Stanko Oberžan, lic. Tine Selan; častno razsodišče: dr. Vital Ašič, Pavlina Dobovšek in prof. Franci Sušnik.

V Slovenski vasi je bil 4. aprila 41. letni občni zbor društva Slovenska vas.

Na 32. rednem letnem ocnem zboru Kreditne zadrage Sloga, ki je bil 20. marca v Slomškovem domu, je bil izvoljen odbor: predsednik Avgust Jeločnik, podpredsednik Ivan Makovec, tajnik lic. Marjan Schiffrer, namestnik tajnika Janez Teraš, blagajnik Janez Jereb, namestnik blagajnika Janez Čec; odborniki: Anton Podržaj, Milan Keržič, Janez Jenko, Marjan Kopač in Božidar Fink; namestnika: Mavric Kočar in Marjan Oberžan; v nadzornem odboru sta dr. Anton Šimenc in Franci Tomazin; upravniki: Marjan Loboda.

II. redni občni zbor Slovenske latinskoameriške trgovske zbornice je bil 19. aprila v Slovenski hiši; odbor za poslovno leto 1993 sestavljajo: predsednik Herman Zupan, podpredsednik Marjan Loboda, tajnik cont. Tone Marin, namestnik tajnika lic. Andrej Troha, blagajnik cont. Gregor Hribar, namestnik Stanko Malovrh; odborniki: Ciril Oblak, inž. Tone Podržaj, Marjan Oven, Janez Pleško in inž. Janez Belič; nadzorni odbor: dr. Marko Kremžar, lic. Marjan Schiffrer, inž. Jernej Dobovšek, arh. Marjan Eiletz in Stane Mehle.

„Zvesti svojim koreninam!“ je bilo geslo 38. Slovenskega dneva, ki je bil na belo nedeljo, 18. aprila, v Slovenski vasi v organizaciji Zedinjene Slovenije in medorganizacijskega sveta. Po dviganju zastav in pozdravnih besedah predsednika Hladnikovega doma Vinka Glinška je bila v cerkvi Marije Kraljice sveta maša; z delegatom dr. Alojzijem Starcem so somaševali superior lazaristov Janez Petek in gosta iz Slovenije: Stanislav Zidar, župnik iz Kranja, in Janez Pucelj, izseljenjski duhovnik v Nemčiji. Po skupnem kosilu je bil popoldanski program, ki ga je povezoval lic. Stanko Jerebič: pozdravne besede predsednika ZS prof. Tineta Vivoda in nastopi recitacijske skupine iz Slovenske vsi, folklorne skupine iz San Martina, re-

citatorjev iz San Justa, pevskega kvinteta iz Ramos Mejije, folklorne skupine iz Castelarja, branje pozdravnih pisem nadškofa Šuštarja in dr. Petra Venclja, državnega sekretarja za Slovence po svetu, ter slavnostni govor Lojzeta Rezlja; v družabnem delu je igral Inštrumentalni ansambel.

„Ob stoletnici slovenskega katoliškega gibanja“ je bil naslov predavanja dr. Marka Kremžarja 24. aprila v Slovens-

KJE JE KAJ

V veri smo dobivali moč -	
Pavlina Dobovškova	129
Svoboda je tam, kjer se prašujejo...	
- Justin Stanovnik	131
Pisatelj Alojz Rebula o	
Kočevskem Rogu	132
Škofu Rožmanu priznanje in čast	133
Tvoj večni prav - Ivan Korošec	133
Drugačni, a boljši - Dr. Julij Savelli	134
Najino izkušstvo v Sloveniji -	
Pogovor s Pavlinko in	
Boštjanom Kocmur	135
Ob 60-letnici Slovenskega dušnega	
pastirstva - Alojzij Starc	136
Čestitke ZSMŽ ob 60-letnici DŽ	138
60 let z rojaki - Milan Magister	139
Prazniki v juniju	140
Resnica svete Trojice -	
France Rozman	140
Bogoslužni koledar za junij	141
Praznik Srca Jezusovega	142
Sveto Rešnje telo - mašna daritev -	
Ivan Likar	143
Za skoraj pozabljeno Srce -	
Vladimir Kos	143
Za vedno si ostal med nami -	
Stanko Janežič	144
Kaj vključuje in kaj prepoveduje	
peta božja zapoved? -	
Lojze Kukovica	145
Pogovor s predsednikom ZS prof. Ti-	
netom Vivodom - Jože Škerbec	147
Župnik Ivan Tomažič - osemde-	
setnik - Majda Ocvirk	148
Božu Starihu v hvaležen spomin -	
France Pernišek	149
Dr. Vinku Brumnu - pozdrav in	
spomin - France Papež	151
Dr. Julij Savelli - protagonist naših	
spominov - Gregor Batagelj	152
Iz krvi klijoč cvetnik -	
Alojzij Geržinič	153
Slovenski mučenec Lojze Grozde -	
Anton Strle	155
Iz mojih spominov -	
Rudolf Hirschegger	157
Iz življenja Cerkve v Sloveniji	158
Iz naše kronike	159
Uvoženo iz Slovenije - Malo za šalo	160

ki hiši, ki so ga organizirali Slovenski krščanski demokrati.

Letni občni zbor Slomškovega doma je bil v nedeljo 25. aprila. Članska večerja in sprejem novih članov pa je bil v Slomškovem domu 30. aprila.

Na duhovniškem sestanku 28. aprila sta govorila Stanislav Zidar, župnik in dekan iz Kranja, o razmerah v Cerkvi na Slovenskem, in Janez Pucelj, izseljenski duhovnik v Oberhausnu v Nemčiji in predsednik Zveze izseljenskih duhovnikov v Evropi, o pastoralnem delu med rojaki v evropskih deželah.

Romanje slovenske verske skupnosti v Mendozi je vodil delegat dr. Alojzij Starc v nedeljo 25. aprila. Duhovno pripravo na romanje sta vodila gosta iz Slovenije Stane Zidar in Janez Pucelj.

UVOŽENO IZ SLOVENIJE

- Za vstopnico v raj je prodal dušo hudiču.
- Človek se uči na napakah. Kadar jih prizna.
- Naši glavoboli potrebujejo včasih inozemske aspirine.
- Da bi dobil kocko sladkorja, se mora pes postaviti na dve nogi, človek pa iti na štiri.
- Ni je bolj zveste spremljevalke od naše grde preteklosti.
- Tistega, kar ste zamudili v življenju, ne morete dohiteti s hitro, noro vožnjo.
- Tepite svoje otroke, brž ko opazite, da vam postajajo podobni.
- Kadar je v gospodarstvu najbolj vroče, zamrznejo cene.
- Kadar govorite o prihodnosti, ne pozabite, da se začenja že jutri.
- Kadar bom videl, kako se bo končalo, vam bom povedal, kako se je začelo.
- Lev ne bi smel pozabiti, da je bil izbran za kralja vseh živali z glasovi zajcev.
- Svet gori, a gasijo ga požigalci.
- Gledal sem na televiziji okroglo mizo o ekonomiji in ugotovil sem, da imamo zelo pametne ekonomiste in zelo neumno ekonomijo.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVija

Izdaja ga Slovensko dušno
pastirstvo (dr. Alojzij Starc).

Urednik: Joye Škerbec;
tehnični urednik: Stane Snoj - Ramón
L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires,
Argentina - Registro de la Propiedad
Intellectual N° 90.877 - Stavljene in
oblikovanje: MALIVILKO - Telefax:
(54-1) 362-7215 - Tiska: Talleres Graficos
VILKO S.R.L., Estados Unidos 425 -
(1101) Buenos Aires, Argentina

Malo za šalo

„Že vse leto se vozim s tem avtom pa nisem doslej plačal niti pesosa.“

„Vem, so mi povedali v tvoji mehanični delavnici.“

*

„Ali bi ga ti vzela, ko bi bila na mojem mestu?“

„Na tvojem mestu bi vzela vsakega.“

*

Tatova sta ukradla v banki denar. Ko prideta v skrivališče, ga začne eden od njiju šteti.

„Nehaj, no,“ ga opozori drugi, „bova že jutri v časopisih brala, koliko sva ukradla.“

*

Velik skopuh posluša pridigo o dobrodelnosti in ljubezni do bližnjega.

„Krasno ste povedali,“ reče po maši župniku, „veste, da se mi je kar zahotelo, da bi stegnil roko in prosil miloščino.“

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Ivan Marn, 131 A Treviey Dr. Toronto M8, 4C4, Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentina za leto 1992: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod U\$S 55.-

Denarna nakazila na bančni (ne osební) ček na ime: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

Z letošnjega slovenskega romanja v Luján. Med pridigo prelata dr. A. Starca. Z njim sta koncelebrirala gosta: kranjski župnik in dekan Stanislav Zidar in predsednik Zveze slov. izseljenskih duhovnikov po Evropi Janez Pucelj. —
Spodaj: Med pristopanjem k sv. obhajilu (obhaja Janez Pucelj). Foto: Marko VOMBERGAR

Organist Čamerlik za orglami v lujanski baziliki.
Vsa cerkev poje prelepe evharistične in Marijine pesmi.
Doživetje in praznik, ki se ponavlja iz leta v leto.

Del skupine pevcev, ki so vodili mogočno ljudsko petje
na letošnjem lujanskem romanju.

Foto Marko VOMBERGAR

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana (dr. Luis Starc). Director: José Skerbec
Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 90-877
Composición y Armado: MALIVILKO - Impresión: Talleres Gráficos VILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina